

CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W KOSZALINIE

NAUCZYCIELSKA EDUKACJA

BIULETYN CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W KOSZALINIE

2013 - NR 7/82



Uczniowie eksperymentują, ale wsparcie nauczyciela i pomoc bywają niezbędne. Podczas XII Międzyszkolnego Spotkania z Fizyką w Gimnazjum nr 5 w Koszalinie (fot. Wiesława Kateusz-Felczar)

- *Słaby nauczyciel – opowiada. Dobry nauczyciel – wyjaśnia. Bardzo dobry nauczyciel – demonstruje. Genialny nauczyciel – inspiruje.*
- → (William Arthur Ward)

Koszalin: listopad - grudzień 2013

SPIS TREŚCI

„Nauczycielskiej Edukacji” 2013 nr 7/82

ISSN – 1642-34-53

W NUMERZE

SPIS TREŚCI

- O motywowaniu i osiągnięciach uczniów „siódemki”. Rozmowa z Elżbietą KORZENIOWSKĄ - nauczycielką matematyki SP nr 7 w Koszalinie	3
- Zadania współczesnej szkoły - Rok Szkoły w Ruchu	6
- Nominowani w konkursie <i>Nauczyciel Roku 2013</i>	7
- Ewa MATYSIAK - nominowana w konkursie <i>Nauczyciel Roku 2013</i>	8
- Krzysztof WOJEWODZIC, „E-podręcznik dostępny dla wszystkich”	9
- Małgorzata TUL, Ruszył ogólnopolski program eduBudzik	11
- Julian P. SAWIŃSKI, „Co znaczy kogoś inspirować?”	12
- Konkurs dla nauczycieli: „Jak inspirować uczniów do nauki i nauczycieli do innowacji?”	15
- Ciekawy artykuł: Bożena CHRZĄSTKOWSKA, „Szkoła w zapaści?!” „Polonistyka” 2013	16
- Artur MARKOWSKI, „Moja filozofia nauczania przyrody”	17
- Dorota PERKOWSKA, „Współpraca Przedszkola nr 22 z Nadleśnictwem Karnieszewice	19
- Bożena CZUJKO, Ludowa „trzynastka”	21
- Paulina KOŁACKA, „Patriotyzm a emigracja - czy można to pogodzić?	23
- Ciekawa publikacja! Piotr ZBIERANEK, Jan SZOMBURG (red.), „Jaka przyszłość polskiej edukacji?” ...	24
- Bogdan URBANEK, „Ocenianie nie jest wrodzoną nauczycielską kompetencją”	26
- Irena ŻYWNÓ, Konferencja CEN w Koszalinie: Kształtowanie poczucia bezpieczeństwa dzieci (...)	29
- Wystawa prac plastycznych w Galerii CEN	30
- Małgorzata THEIS, XI edycja Międzyszkolnego Konkursu Fotografii Dziecięcej - Koszalin 2013	30
- Filharmonia Koszalińska zaprasza na swoje koncerty - grudzień 2013	31
- Rok 2013 – rokiem Ryszarda Wagnera (...)	31
- Małgorzata TREMBOWELSKA, Wykaz nowości wydawniczych nabytych przez BP CEN - cz. II	32

***Nauczyciel, jak artysta, filozof i człowiek pióra może wykonać swoją pracę tylko wtedy,
gdy czuje się jednostką kierowaną przez wewnętrzne impulsy twórcze, nie zdominowane i
spętane przez zewnętrzny autorytet*** (Bernard Russell za: S. Dylak 2013)

1. DYLAŁAK S. (red.), *Strategia kształcenia wyprzedzającego*. Poznań: Wydaw. OFEK, 2013.

O motywowaniu i osiągnięciach uczniów „siódemki”.

Rozmowa z Elżbietą KORZENIOWSKĄ, nauczycielką matematyki SP nr 7 w Koszalinie

1. Pani Elżbieto - witam i bardzo dziękuję, że znalazła Pani chwilę dla czytelników „Nauczycielskiej Edukacji”. Jest Pani matematykiem, mam wielki szacunek do osób myślących logicznie, moim ulubionym przedmiotem w liceum była matematyka i historia, choć na życie wybrałem biologię. Czuje Pani szczególne znaczenie tego przedmiotu w szkole?

Myślę, że nie tylko ja widzę, szczególne znaczenie matematyki w szkole. Wszakże priorytetem każdej placówki edukacyjnej jest wyposażenie ucznia w wiedzę i umiejętności pozwalające mu poradzić sobie w życiu. Wiem też, że i uczniowie czują potrzebę uczenia się tego przedmiotu ze względu na jego przydatność. Swoim uczniom mawiam tak „ **Matematyka, no cóż.... jest wszędzie, jak kurz**”.☺
Myślę, że jest to argument nie do podważenia, dla którego warto uczyć się tego przedmiotu



Elżbieta Korzeniowska (fot. Arch. EK)

2. Mówi się ostatnio o pięknych osiągnięciach Pani uczniów klasy VIa. Czy ma Pani szczególnie uzdolnionych uczniów? Skąd biorą się tak piękne, wysokie wyniki Pani uczniów na sprawdzianie?

Wyniki na sprawdzianie są efektem złożonego procesu. Na pewno zadziałało tu wiele czynników. Klasa VIa zaczęła przecież edukację 6 lat temu i wtedy Pani **Bogusława Kaczkan** z nauczania zintegrowanego była tą, która pozwoliła im stawiać pierwsze kroki w poznawaniu wiedzy i kształtowaniu umiejętności. To ona dała podstawy do dalszej nauki i wypracowała nawyk systematycznej pracy, tak istotny w efektywności nauczania. W II etapie edukacyjnym, nie bez znaczenia ma fakt współpracy z polonistką, Panią **Agnieszką Żółtowską**, z którą wspólnie realizowałam autorski program „Lepszy Start”. Dzięki niemu uczniowie oswoili się z testami i poznali kryterialne ocenianie. Określając swoje mocne i słabe strony, mieli wpływ na własny rozwój.

Ucząc matematyki realizowałam innowację „Wdrażanie skutecznych rozwiązań w rozwijaniu kompetencji matematycznych” oraz program autorski „**Matematyka w zastosowaniach, czyli – ćwicz umysł w praktyce**” ukazujący użyteczność matematyki w życiu i pozwalający kształcić umiejętności, które w Polsce zawsze wypadają najslabiej. Mowa o umiejętnościach określonych standardami wymagań egzaminacyjnych takich, jak: rozumowanie i wykorzystanie wiedzy w praktyce. Podczas działań edukacyjnych dokonywałam systematycznej diagnozy umiejętności uczniów i modyfikowałam program, dostosowując go do potrzeb uczniów. Dodam, że zespół uczniów klasy VIa, stanowią ambitne, pracowite i chcące się uczyć dzieci. To wszystko dało efekty!

O motywowaniu i osiągnięciach uczniów „siódemki”.

**Rozmowa z Elżbietą KORZENIOWSKĄ, nauczycielką matematyki
SP nr 7 w Koszalinie - cd.**

3. Niektórzy twierdzą, że dzieciom teraz się nie chce uczyć. Jak Pani zachęca, motywuje, swoich uczniów do uczenia się matematyki?

Mam strategię! ☺ Najpierw **staram się, by uczniowie polubili matematykę** i potrafili się nią bawić. Lekcje uatrakcyjniam stosując różnorodne metody pracy. Na moich zajęciach uczniowie nie tylko liczą i rozwiązują zadania, ale: klaszczą, wycinają, kleją, oglądają prezentacje multimedialne oraz lekcje na You tube, sami tworzą zadania, eksperymentują, realizują projekty, rozwiązują testy interaktywne. Stwarzam im takie warunki i sytuacje dydaktyczne, by chcieli się uczyć. W żmudnych działaniach stosuję karty pracy, tak skonstruowane, by wzmacniały pozytywnie i zachęcały do ćwiczenia biegłości rachunkowej. Podaję strony internetowe, które pozwalają nie tylko utrwalać wiedzę, ale i poszerzać ją. Często motywuję słownie, doceniając wysiłek uczniów. Mam też naklejki, tak zwane „motywiki”, które opatrzone są napisami: jesteś mistrzem, król matematyki, superpraca, bomba... **Stosuję też ocenianie kształtujące.**

4. Czy faktycznie - Pani zdaniem - motywowanie uczniów do uczenia się jest pierwszym kluczowym zadaniem nauczyciela?

Motto: „Umysł nie jest naczyniem, które trzeba napełnić, lecz ogniem, który trzeba rozniecić” przed-stawia, moim zdaniem kluczowe zadania nauczyciela, który powinien inspirować uczniów do kreatywnego działania, **zaszczepić w nich entuzjizm** do nauki oraz zadbać, by ten zapal nie osłabł. Zatem, motywowanie jest niezbędnym warunkiem, do uczenia się. Przecież wszyscy wiedzą, że pozytywne wzmacnianie prawidłowych postaw zawsze dodaje skrzydeł i zachęca do działania. Tutaj aż się chce powiedzieć o implikacji, tak dobrze znanej matematykom. Jeśli jest działanie, to będzie efekt. Niestety motywowanie jest sztuką, której trzeba się nauczyć, bo póki co, nie ma takiego przedmiotu na studiach - a szkoda!

5. Pani Elżbieto - co Pani zdaniem - jest dziś największym wyzwaniem szkolnej edukacji w pracy z dziećmi szkoły podstawowej?

Mówiąc o szkolnej edukacji, mam na myśli wielostronny rozwój młodego człowieka, a to wiąże się z poszukiwaniem coraz to ciekawszych sytuacji dydaktycznych, które wciąż są wyzwaniem. Nauczyciel ma dziś ogromne możliwości wdrażania swoich pomysłów, a rozwój techniki, dostępność informacji oraz programów mu to ułatwia. Uważam, że **tworzenie projektów interdyscyplinarnych** jest czymś, co rozwija wielostronnie, więc to uznaję za największe wyzwanie.

--> WYWIAD „NAUCZYCIELSKIEJ EDUKACJI”

O motywowaniu i osiągnięciach uczniów „siódemki”.

**Rozmowa z Elżbietą KORZENIOWSKĄ, nauczycielką matematyki
SP nr 7 w Koszalinie - cd.**

6. Czy może pani podać przykład takiego projektu?

Owszem, realizuję projekt europejski w ramach programu eTwinning wspólnie z Rumunią i Chorwacją. Dzięki niemu uczniowie nie tylko się uczą matematyki, ale również obsługi programów komputerowych, języka angielskiego, poznają historię i kulturę krajów partnerskich. Ważne jest również to, że realizacja projektu **sprawia im przyjemność** i stanowi atrakcyjną część spędzania wolnego czasu, rozwija myślenie twórcze i kreatywność, uczy też współpracy w grupie oraz organizacji warsztatu pracy. Jak widać same korzyści!



Budynek Szkoły Podstawowa nr 7 w Koszalinie (fot. www.sp7.koszalin.pl)

7. W CEN zajmuję się informacją pedagogiczną i upowszechnianiem innowacji edukacyjnych oraz redagowaniem „Nauczycielskiej Edukacji” – stąd pytanie o innowacyjność i nowoczesność edukacji. Czym one są dla Pani?

Dla mnie są zapowiedzią efektywnego nauczania, wyzwaniem oraz ciekawą przygodą edukacyjną, która nie tylko daje korzyści moim uczniom, ale również wpływa na osobisty rozwój. Wiem z doświadczenia, że zawsze rezultaty przerastają oczekiwania. Uczniowie często zaskakują pomysłowością, a zachęczone do pracy potrafią stworzyć niesamowite prace.

--> **Bardzo dziękuję za miłą rozmowę - dr Julian Piotr Sawiński, redaktor naczelny „NE”**

*Dla uczniów uzdolnionych nauka w szkole jest nudna, bo równają w kierunku średniej. „To nie tylko bolączka polskiej szkoły. Profesor Czesław Kupisiewicz w jednej ze swoich książek ujmuje to tak: **przeciętność jest plagą edukacji europejskiej. Przeciętni nauczyciele w przeciętnych szkołach starają się wychowywać przeciętne dzieci.** Jednak dzięki takiej organizacji nauki każdy naród może uczyć wszystkie swoje dzieci...”*
(prof. Edyta Gruszczyk-Kolczyńska, 2013)

1. IGIELSKA B., POŁOWCZYK P. (oprac.), *O żalonym losie szkolnym uzdolnionych matematycznie dzieci i jak to można zmienić. Z prof. Edytą GRUSZCZYK-KOLCZYŃSKĄ z Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie rozmawiają Beata IGIELSKA i Paweł POŁOWCZYK.* „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2013 nr 6, s. 3-7.

Zadania współczesnej szkoły - Rok Szkoły w Ruchu

Rok szkolny rozpoczął się już dość dawno, ale warto przypomnieć dyrektorom szkół i nauczycielom wiodące hasło tego roku szkolnego - Szkoła w Ruchu oraz ważne zadania współczesnej szkoły, które wskazała podczas inauguracji roku minister edukacji narodowej Krystyna Szumilas.

Ruch i aktywność fizyczna

Ruch jest niezbędny. Podczas wojewódzkiej inauguracji nowego roku szkolnego 2013/2014 w Opolu, w Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi, minister edukacji narodowej Krystyna Szumilas zwróciła szczególną uwagę na rolę wychowania fizycznego w szkole, a szerzej - aktywności fizycznej dzieci i młodzieży. Dlatego bieżący rok szkolny ogłosiła **Rokiem Szkoły w Ruchu**. Minister podkreśliła, że kieruje tę inicjatywę do uczniów, nauczycieli, rodziców, lokalnych ośrodków sportu i organizacji pozarządowych. Zaproponowała koalicję na rzecz aktywnego życia. Wspólnym celem Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Sportu i Turystyki jest zachęcenie do większej aktywności fizycznej, która sprzyja kształtowaniu charakteru, wytrwałości, współdziałaniu w zespole i nawyku dbania o własne zdrowie - podkreśliła minister.

Rok Szkoły w Ruchu

Rok szkolny 2013/2014 jest Rokiem Szkoły w Ruchu. Dlatego MEN zachęca wszystkie szkoły, uczniów, nauczycieli i rodziców do włączania się w jego działania. Powinno to pomóc odkryć nowe możliwości i zaszczepić w uczniach zainteresowanie aktywnością fizyczną.

Rola współczesnej szkoły

Rolą współczesnej szkoły - powiedziała minister - jest kształcenie. Chodzi o to, że „dzisiejsza szkoła nie może jedynie przekazywać wiedzy, a uczenie się nie może polegać wyłącznie na jej pamięciowym opanowaniu. Od szkoły oczekujemy, że nauczy swoich uczniów jak odnieść sukces w dorosłym życiu, jak realizować zamierzenia i plany. Chcemy dla naszych dzieci szkoły twórczej, uczącej kreatywnego myślenia, **odwagi i odpowiedzialności za siebie i innych**” (1). Podkreśliła, że zmiany, jakie obecnie zachodzą w polskiej edukacji, zmierzają w tym kierunku, m.in. dzięki nowej podstawie programowej, która kładzie nacisk nie tylko na zdobywanie wiedzy, ale również na kształtowanie umiejętności. W ten sposób - jak zapewniła minister - jesteśmy w stanie przygotować uczniów do dorosłego życia, aby radzili sobie na rynku pracy i aby byli dobrze przygotowani do studiów wyższych.

Rywalizacja uczniów

Właśnie dlatego zmienia się edukacja w szkołach ponadgimnazjalnych - wskazała minister. Uczniowie już dziś wybierają dwa przedmioty na poziomie rozszerzonym, a od 2015 r. będą zdawać maturę przynajmniej z jednego przedmiotu na poziomie rozszerzonym - przypomniła minister. Mówiąc o potencjale polskiej edukacji, zwróciła uwagę na osiągnięcia uczniów w badaniach międzynarodowych, m.in. w badaniu PISA. - To badanie pokazuje, że polscy **gimnazjaliści są coraz lepsi** i że wyprzedzają rówieśników z innych krajów. Nasi uczniowie rywalizują również z najlepszymi uczniami zza granicy, zajmując czołowe miejsca w międzynarodowych olimpiadach i konkursach - powiedziała minister.

Repertuar opolskich piosenek

Podczas opolskiej uroczystości rozpoczęcia roku szkolnego minister edukacji narodowej pasowała reprezentantów sześciu oddziałów klas pierwszych Publicznej Szkoły Podstawowej nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Karola Musioła oraz przedstawicieli Publicznego Gimnazjum nr 1 z Zespołu Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Opolu na uczniów pierwszej klasy. W części artystycznej uczniowie wystąpili z repertuarem znanych i lubianych przebojów z festiwalu piosenki opolskiej ph. „Opole talentami kwitnące” (1).

1. www.edupress.pl - z 03.09.2013

Nominowani w konkursie *Nauczyciel Roku 2013*

„Głos Nauczycielski” napisał, że każdy dyrektor chciałby ich mieć w swoim gronie takich wyróżniających się nauczycieli ze znaczącym dorobkiem. Przypomniat też, że Nauczyciele Roku razem tworzą radę pedagogiczną szkoły marzeń. Dla nas ważne jest, że wśród nominowanych do tegorocznego tytułu znalazła się nauczycielka Ziemi Koszalińskiej - Ewa Matysiak z ZS w Bornem Sulinowie. Gratulacje!

Kim są ci Najlepsi z Najlepszych? - pytała red. Anna Wojciechowska (1). To Nominowani w Konkursie Nauczyciel Roku organizowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz „Głos Nauczycielski” już od 12 lat. Ze wszystkich wniosków zgłoszonych do Konkursu jury wybiera trzynastkę najlepszych, a spośród nich – Nauczyciela Roku. Przyznaje też dwa równorzędne wyróżnienia. W tegorocznej edycji jury pod przewodnictwem prof. Stefana Kwiatkowskiego nominowało:

- >> **Łukasza Głaska** z Zespołu Szkół Specjalnych nr 63 w Warszawie,
- >> **Sylwię Głowacką-Wojtachnię** z Zespołu Szkół nr 10 w Szczecinie,
- >> **Czesława Karolczyka** z Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu,
- >> **Witolda Kuczyńskiego** z Zespołu Szkół w Czarni,
- >> **Irenę Marcisz** z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 w Łopusznie,
- >> **Ewę Matysiak** z Zespołu Szkół im. Bohaterów Oflagu II D w Bornem Sulinowie,
- >> **Janusza Mrozkowiaka** z Zespołu Szkół Zawodowych w Wolsztynie,
- >> **Jakuba Niewińskiego** z Gimnazjum nr 1 im. H. Cegielskiego w Murowanej Goślinie,
- >> **Patryka Nisiewicza** z Gimnazjum 1 im. Grzegorza z Sanoka w Sanoku,
- >> **Jolantę Okuniewską** ze Szkoły Podstawowej nr 13 im. Komisji Edukacji Narodowej w Olsztynie,
- >> **Zbigniewa Suchodolskiego** z Zespołu Szkół w Iwoniczu,
- >> **Justynę Wojak** z Zespołu Szkół Sportowych im. Olimpijczyków Śląskich w Mysłowicach,
- >> **Marcina Zaroda** z V Liceum Ogólnokształcącego im. J. Korczaka w Tarnowie.

Nauczycielem Roku 2013 został **Marcin Zaroda** z V LO im. J. Korczaka w Tarnowie. 2 równorzędne wyróżnienia uzyskali: **Sylwia Głowacka-Wojtachnia** ze Szczecina i **Jakub Niewiński** z Murowanej Gośliny. Uroczysta Gala Finałowa, jak zwykle odbyła się 14 października na Zamku Królewskim w Warszawie.



Piękno jesieni (fot. www.lokalnapolska.pl)

--> SYLWETKI KOSZALIŃSKICH NAUCZYCIELI

Ewa MATYSIAK - nominowana w konkursie *Nauczyciel Roku 2013*

Ewa Matysiak - jest nauczycielem fizyki i sztuki oraz wychowawcą świetlicy w Zespole Szkół im. Bohaterów Oflagu II D w Bornem Sulinowie. Jest wolontariuszem, opiekunem i inicjatorem różnych akcji w lokalnym środowisku.

”Głos Nauczycielski” prezentując sylwetki nominowanych nauczycieli do tytułu „Nauczyciel Roku 2013”, w artykule pt. „Wspaniała dziesiątka, czyli Najlepsi z Najlepszych!” (MKA, 2013) przedstawił charakterystykę Ewy Matysiak z naszego województwa. Napisał o niej, że „Łączy pokolenia”.



Nominowani do tytułu „Nauczyciel Roku 2013” (fot. www.glos.pl)

Do konkursu zgłosiła ją Krystyna Berdyńska, dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Bornem Sulinowie, bo kandydatkę wyróżnia służba innym. Nauczycielka jest wolontariuszką i nie tylko sama pomaga podopiecznym DPS, ale w wolontariat angażuje także swoich uczniów. W ramach powołanej przez siebie „Grupy z Inicjatywą” integruje młodych i seniorów na zasadzie „Mój wnuczek - moja babcia”. To rzeczywiście bardzo ważna inicjatywa, bowiem dla nastolatków w tym niewielkim miasteczku nie ma zbyt wielu propozycji spędzania wolnego czasu. Dlatego opiekuje się starszymi, schorowanymi i niepełnosprawnymi ludźmi to dla młodzieży prawdziwa lekcja życia. Kandydatka jest „człowiekiem orkiestrą”, wspiera i motywuje uczniów, współpracuje z wieloma organizacjami, realizuje program działań profilaktycznych związany np. z wyjazdami do zakładu karnego (MKA 2013). **Serdeczne gratulacje!**

1. MKA, *Wspaniała dziesiątka, czyli Najlepsi z Najlepszych!* „Głos Nauczycielski” 2013 nr 42, s. 10-11.
2. WOJCIECHOWSKA A., *Nauczyciele marzeń. Nauczyciel Roku 2013*. „GN” 2013 nr 40, s. 3.

E-podręcznik dostępny dla wszystkich

Klasyczny papierowy podręcznik, stosowany od wieków praktycznie w niezmienionej formie, bardzo mocno zakorzenił się w naszej świadomości. Zaznaczmy jednak, że to, co dla nas dziś jest normalne, przez stulecia wywoływało podobne kontrowersje jak obecnie wdrażanie do szkół e-podręczników. Wynalezienie druku sprawiło, iż papierowe podręczniki przestały być źródłami elitarnymi i opuściły budynki bibliotek, stając się dostępne dla znacznie większej liczby ludzi. Dziś mamy okazję obserwować podobne zjawisko. E-podręczniki nie stanowią rewolucji, a tylko kolejny krok na drodze ewolucji w dostępie do wiedzy.

Dostępny e-podręcznik

Dostępność rozumiana jako angielskie *accessibility* oznacza, że z danego zasobu może korzystać nieograniczona liczba osób, w wygodny i intuicyjny sposób. W odniesieniu do tworzenia ogólnodostępnych zasobów oznacza to uniwersalne projektowanie – [Universal Design](#). Stworzenie e-podręcznika zgodnie z zasadami dostępności sprawi, że będą mogły z niego korzystać dzieci dysponujące różnymi urządzeniami technicznymi, odmiennym oprogramowaniem i systemami operacyjnymi oraz cierpiące na różnego rodzaju niepełnosprawności.

Prawo a dostępna e-edukacja

Artykuł 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej gwarantuje prawo do równego traktowania.

Art. 32.1 - „Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Każdy człowiek podlegający jurysdykcji państwa polskiego, niezależnie od swojego wieku, płci, wykształcenia, wyznania czy niepełnosprawności musi być równo traktowany przez władze i instytucje publiczne.” Przepisy Unii Europejskiej doprecyzowują kwestie cyfrowej edukacji i jej dostępności dla osób niepełnosprawnych (Europejska Agenda Cyfrowa 2010). Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, podpisana 6 września 2012 roku przez Prezydenta RP nakazuje, aby **treści wytwarzane za publiczne pieniądze były dostępne dla wszystkich osób**, także niepełnosprawnych, zgodnie z wymogami WCAG 2.0.

Ekonomia i ergonomia e-podręczników

E-podręczniki są szczególnie istotnym rozwiązaniem dla dzieci z dysfunkcjami wzroku oraz niepełnosprawnych manualnie. Ich dotychczasowa edukacja wymagała specjalnej adaptacji podręczników. Podręczniki dla osób niewidomych drukowane były w alfabecie Braille’a, publikacje dla dzieci słabowidzących – w powiększonym druku, wydawnictwa dla osób z ograniczeniami manualnymi kończyn górnych – nagrywane. Niestety, sposoby te nie dawały możliwości zaspokojenia potrzeb większości niepełnosprawnych dzieci. Dodatkowo taka forma adaptacji materiałów była droga i mało efektywna. Na przykład wydruk w brajlu kieszonkowego słownika zajmował objętościowo szesnaście tomów formatu B4, a każdy z nich miał grubość kilku centymetrów. Oprócz nadzwyczajnych gabarytów książki drukowane w brajlu posiadają istotną wadę – łatwo ulegają zniszczeniu przy częstym czytaniu, gdyż wypukłe znaki są po prostu zacierane. Podręczniki w większym formacie, z powiększoną czcionką, także dostępne były tylko dla pewnej grupy osób słabowidzących.

Istnieje bardzo wiele schorzeń ograniczających możliwości postrzegania wzrokowego. Prawie każde z nich charakteryzuje się innymi warunkami umożliwiającymi rozpoznanie widzianego obiektu. Może ono zależeć od jego wielkości, koloru, kontrastu, źródła natężenia światła itp.

Nie istnieje możliwość wydrukowania klasycznego podręcznika, który będzie dostępny dla wszystkich uczniów z dysfunkcjami wzroku.

E-podręcznik dostępny dla wszystkich - cd.

Stworzenie klasycznego podręcznika dostępnego dla określonej grupy osób niepełnosprawnych wiąże się z poniesieniem znacznych dodatkowych kosztów, ponieważ jeden uczeń będzie potrzebował podręcznika w druku powiększonym, inny w Brajlu. Takie działania prowadzą jedynie specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze. Opisane trudności uniemożliwiają przeprowadzenie prawidłowego procesu dydaktycznego w tzw. masowych szkołach lub nawet takich, które posiadają klasy integracyjne. Koszty adaptacji podręczników są na tyle duże, że także w szkołach specjalnych nauczyciel nie ma możliwości wyboru podręcznika, z którego chciałby nauczać. Jedynym możliwym do wykorzystania jest podręcznik zaadaptowany na potrzeby osób niepełnosprawnych. Z uwagi na wysokie koszty adaptacji podręczniki nie są wymieniane w rytmie zmian podstawy programowej, lecz w miarę niszczenia się samych podręczników.



Uczeń przy laptopie (fot. www.edunews.pl)

E-podręcznik jako wyrównanie szans edukacyjnych

Podręcznik w wersji elektronicznej może stać się panaceum na wszelkie kłopoty w edukacji większości dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Dzieci niewidome są w stanie bez problemów korzystać z dostępnych książek i dokumentów elektronicznych. Treść tych publikacji odczytywana jest przy pomocy tzw. programów odczytu ekranu i syntezatorów mowy. Tego typu oprogramowanie można instalować zarówno w komputerach, jak i urządzeniach mobilnych (tablety, smartfony). Osoby słabowidzące są w stanie spersonalizować sobie dostępny dokument pod kątem swoich indywidualnych potrzeb – ustawić kontrast, jasność, kolor czy wielkość czcionek. Dzieci z ograniczeniami manualnymi, korzystając z technologii asystujących, mogą samodzielnie „przerzucać” kartki publikacji elektronicznych. Uczniowie z wadami słuchu mogą, oglądając multimedia w e-podręczniku, korzystać z [transkrypcji dla osób niesłyszących](#).

Dostępność w praktyce

W praktyce dostępny e-podręcznik najłatwiej zbudować, bazując na już sprawdzonych rozwiązaniach. Elektroniczne wersje podręczników powinny być zgodne ze standardami publikowania treści w Internecie, z których najstosowniejszym jest standard [Web Content Accessibility Guidelines](#) (WCAG) 2.0. Standard ten nie jest przypisany do jakiejkolwiek technologii czy urządzeń. Jest zbiorem wskazówek, jak powinny powstawać dostępne treści. W oparciu o ten standard działa większość technologii wspierających osoby niepełnosprawne. Stosowanie WCAG 2.0 przyjęto m.in. w rozporządzeniu Rady Ministrów z dn. 12 kwietnia br. do art. 18 ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

E-podręcznik powinien powstać w otwartym i popularnym formacie zapisu danych. Pozwoli to na prezentowanie jego treści na różnych urządzeniach, także mobilnych. Sprawi także, że korzystanie z niego nie będzie uzależnione od posiadania konkretnego systemu operacyjnego czy technologii asystującej.

E-podręcznik dostępny dla wszystkich - cd.
-----**Dostępność e-podręcznika**

Do polskich szkół uczęszcza prawie 140 000 niepełnosprawnych uczniów. E-podręcznik może dać niepełnosprawnym dzieciom szansę na równy dostęp do edukacji w publicznych placówkach oświatowych. Nauka w systemie integracyjnym jest najlepszym sposobem zapobiegania wykluczeniu społecznemu. Korzystanie z tych samych podręczników w szkołach masowych, integracyjnych i specjalnych zapobiegnie powstawaniu różnic w edukacji między dziećmi zdrowymi i niepełnosprawnymi. Używanie przez dzieci tych samych komputerów czy urządzeń mobilnych zapobiegne podkreślanu odmienności uczniów niepełnosprawnych od ich pełnosprawnych rówieśników.

Aby dowiedzieć się więcej na temat tworzenia dostępnych e-podręczników, zgodnych zaleceniami WCAG 2.0 i obecnym stanem prawnym, bardzo serdecznie zapraszamy do zapoznania się z poradnikiem [E-podręcznik dostępny dla wszystkich](#), przygotowanym przez Forum Dostępnej Cyberprzestrzeni.



Opracował: Krzysztof Wojewodzic na podstawie tekstu Piotra Witka (FIRR) „Dostępność e-podręczników”, dostępnego na licencji [CC-BY 3.0](#).

Krzysztof Wojewodzic jest kierownikiem Wydziału Otwartych Zasobów Edukacyjnych, Ośrodek Rozwoju Edukacji. Ośrodek Rozwoju Edukacji jest placówką doskonalenia nauczycieli podległą MEN. Wydział Otwartych Zasobów Edukacyjnych jest odpowiedzialny m.in. za projekty [Scholaris](#) i [E-podręczniki](#).

Krzysztof Wojewodzic - ORE w Warszawie

„Tak bardzo popularny wśród młodzieży Internet jest doskonałym medium dostępu, narzędziem przechowywania i klasyfikowania informacji, jednak nabycie umiejętności korzystania z jego zasobów nie jest proste. Wykształcenie to nie zdolność do wchłaniania „lawiny informacji”, ale przede wszystkim umiejętność ich stosowania.” (Paulina Olechowska, 2013)

1. OLECHOWSKA P., *Media w edukacji*. „Refleksje” 2013 nr 5, s. 38-40.

Ruszył ogólnopolski program eduBudzik

We wrześniu 2013 r. ruszył ogólnopolski program eduBudzik **„Nakręcamy edukację!”**, którego celem jest wyrównywanie barier edukacyjnych, inspirowanie uczniów do odkrywania swoich mocnych stron i zainteresowań oraz wspieranie nauczycieli i rodziców w motywowaniu dzieci do stałego rozwoju. Siły w realizacji tego celu połączyły: wydawnictwo Nowa Era, Uniwersytet Dzieci i Fundacja Navegadores.

Organizatorzy zapraszają do zapoznania się z założeniami programu, jego etapami i poszczególnymi działaniami. Dołączają materiały prasowe, logotypy i programu. Promuje go też wydawnictwo Nowa Era. Więcej inspirujących materiałów i informacji można znaleźć na stronie www.eduBudzik.pl.

- Małgorzata Tul - PR Manager, Warszawa

Adres: Brand Support Sp. z o.o. ul. Cicha 1/2 00-353 Warszawa
tel. +48 22 886 00 06-07 fax +48 22 846 78 56 mobile +48 608 304 555, www.brandsupport.pl

Co znaczy kogoś inspirować?

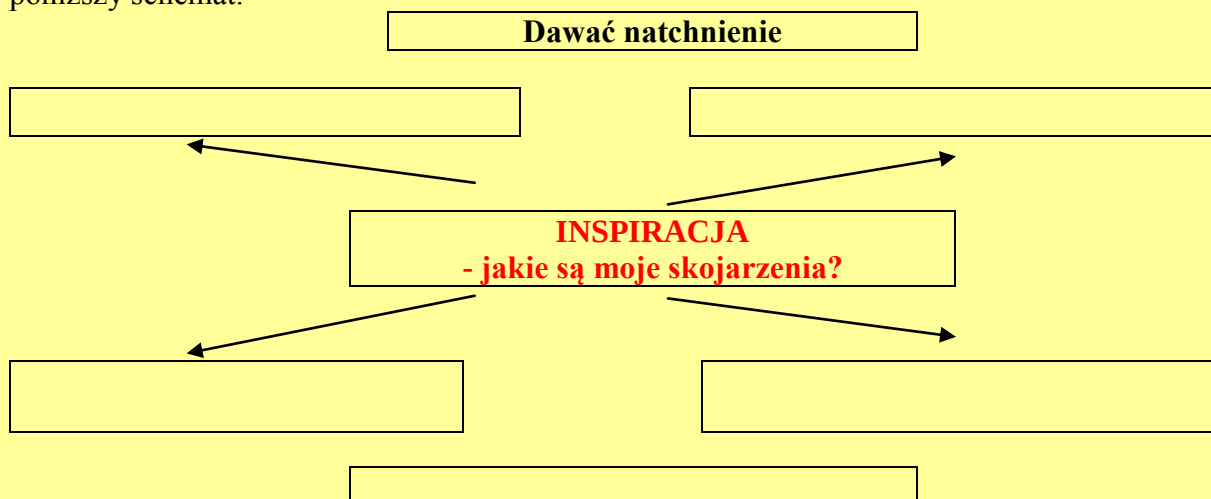
Inspir@cje 2013 - to przewodni temat (hasło, motto, idea) czerwcowej konferencji organizowanej przez e-Redakcję portalu Edunews.pl. Temat aktualny i ważny, bo nauczycieli trzeba i można zainspirować. Ale tak naprawdę, to: komu jest potrzebna inspiracja? Czym jest i po co ona nauczycielom? Oto lapidarne ABC inspiracji. Może kogoś zainspiruje.

Co to jest inspiracja?

Inspirująca, interesująca edukacja jest ta, w której poziom aktywności (samodzielności, decyzyjności, kreatywności) uczącego się jest wyższy od aktywności nauczającego. To zaczynamy!

--> Zadanie dla czytelnika do samodzielnej pracy:

Proszę pomyśleć, co dla mnie znaczy termin „inspiracja” oraz samodzielnie uzupełnić synonimami tego pojęcia poniższy schemat.



Ryc. 1: Moje skojarzenia z pojęciem „inspiracja”

Kogo i po co inspirować?

Inspirację kogoś do czegoś: dobrego, lepszego, użytecznego, nowego, pożądanego itd., a tutaj nauczycieli i dyrektorów szkół do podejmowania trafnych innowacji oraz do poszukiwania lepszego (skutecznego) uczenia się uczniów w szkole - można rozumieć różnie. Z pewnością jest ona jednym z bardziej interesujących działań nauczycieli czy też innych osób edukacji. Inspirowanie **warto stawiać wysoko** wśród edukacyjnych wartości oraz zasad naszego działania. Można powiedzieć, że przecież, właśnie po jest szkoła, aby pomóc innym się zmieniać, uczyć, zrozumieć i czegoś konkretnego nauczyć, a przede wszystkim po to, aby w umysłach uczniów zostawić trwałe ślady.

Kogo może zaciekać inspirowanie?

Inspirowanie budzi zaniepokojenie, które wprost prowadzi do wywołania lub utrzymania ciekawości. Zainteresowanie nauczycieli i pedagogiki w ogóle, zagadnieniem inspirowania i problemami z tym związanymi od lat jest spore. Powtarzane są pytania o czynniki i warunki skutecznego aktywizowania oraz motywowania ludzi do pracy i wysiłku. A może prawdą jest, że szkole, nauczycielom, organizatorom uczenia się, bardziej od tradycyjnego nauczania jest potrzebna zdolność inspirowania innych? Powtarzane jest też powiedzenie, które wskazuje, że: dobrym nauczycielem jest ten, który potrafi nauczyć, ale znacznie lepszym (bardzo dobrym, wyróżniającym się) jest ten, **który umie zainspirować**. Może więc zamiast tradycyjnego nauczania, nauczyciele powinni nauczyć się w szkole inspirować uczniów do uczenia się?

Co znaczy kogoś inspirować?- cd.

Jak można kogoś zainspirować?

Inspirowanie innych jest dość powszechne, bo nawet wtedy, gdy się tylko jest i nic celowego w zasadzie się nie robi - to też można „niechcący” kogoś zainspirować. Tutaj jednak chodzi o świadomą inspirację nauczycieli, dyrektorów szkół i oświatowych decydentów. W praktyce przecież nie wszyscy chcą głębiej przemyśleć, przygotować się i podejmować zmiany w edukacji oraz organizowaniu takiego uczenia się w szkole, które jest dla uczniów ciekawsze, przyjazne i bardziej skuteczne. A takim jest uczenie się z wykorzystywaniem technologii TIK i ogólnie mówiąc mobilna edukacja.

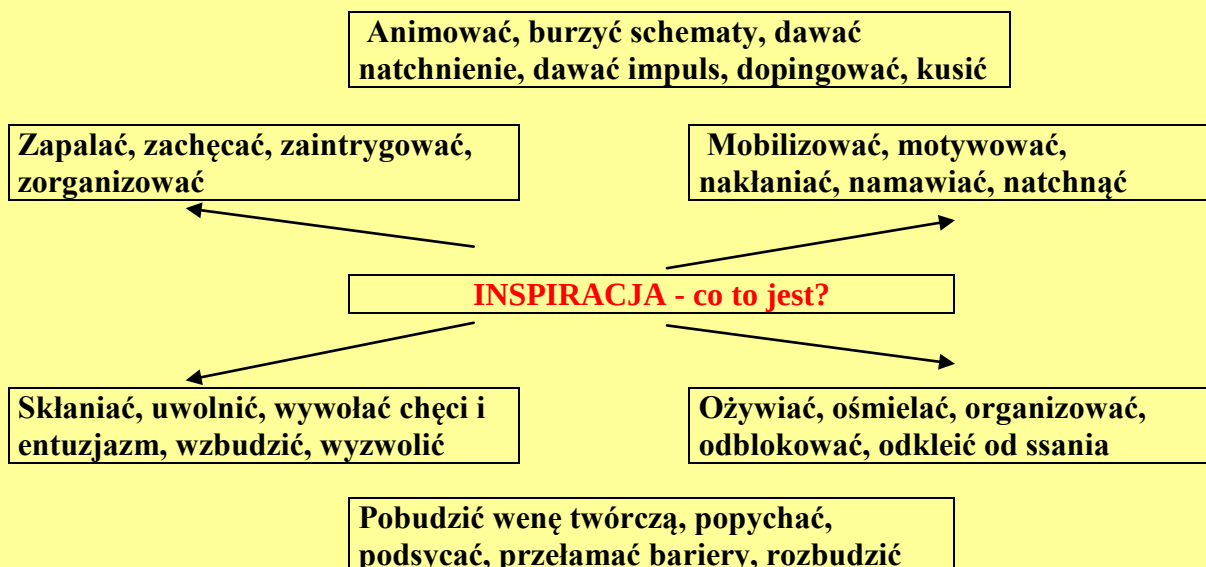


Gimnazjalista eksperymentuje podczas XII Spotkania z Fizyką - 2013 (fot. W. Kateusz-Felczar)

Jak inspirować kogoś świadomie?

Inspirować można więc świadomie i nieświadomie. Można to, oczywiście, zrobić (osiągnąć) różnymi metodami działania, ale najpierw trzeba wytyczyć sobie **klarowny cel**, tj. wywarcie pozytywnego wpływu na kogoś, podejmowane w jakimś użytecznym celu. Celem ww. konferencji było także wywarcie wrażenia i pozytywnego wpływu na dużą liczbę jej uczestników, tj. ludzi zainteresowanych zmianą obecnej edukacji.

Jakie są synonimy inspiracji?



Ryc. 2: Różne skojarzenia z terminem „inspiracja”

Co znaczy kogoś inspirować? - cd.

Co jest w najważniejsze w inspiracji?

Oto **kilkanaście dobrych rad (wykaz wybranych kierunków)** dotyczących inspirowania nauczycieli do zmian w edukacji, podejmowania pożądanych innowacji oraz wskazujących sposoby inspirowania uczniów do uczenia się i pracy nad sobą.

A - Animować aktywność - Pokazać sens aktywności, pracy, uczenia się i aktywizm jako cechę (ideę, filozofię) nowoczesnego człowieka oraz akcentować potrzebę prezentowania się (autoprezentacja), w którym zwykle chodzi o to, aby ładnie wypaść;

B - Burzyć schematy i paradoksy - Rozpoznać przyczyny buntu młodych i nie tylko młodych (bo nawet niektórzy profesorowie mówią, że trzymając obecny kurs zmierzamy ku edukacyjnej katastrofie) oraz go wykorzystać w edukacji. Warto także inspirować pokazując ich wielki krytycyzm i zapał do burzenia paradoksów, nierówności, kreatywności oraz zmian;

C - Celować w ciekawość - Budzić, pogłębiać i pielęgnować naturalne zaciekawienie uczniów oraz być atrakcyjnym nauczycielem i ciekawie prowadzić lekcje, a może nawet zorganizować „odwróconą lekcję - odwróconą edukację? - stawiającą na inicjatywę i samodzielność uczących się;

D - Dawać impuls - Dawać impuls, natchnienie - to tyle, co doradzać młodzieży w sposób taktowny, umiejętny, wysłuchując przede wszystkich ich racji, ich zdania z reguły innego od naszego. Ukazywać też dobre metody uczenia się i zachowania, dostrzec i wzmacniać uczniowskie pragnienia, marzenia oraz dążenia. I w ten sposób umacniać ich wiarę w siebie, pewność siebie i wiarę w swoje możliwości;

E - Entuzjasmować - Chcąc osiągnąć wysokie efekty uczenia się trzeba najpierw uczniów zachwycić kimś lub czymś, wywołać ich zapał i entuzjazm do uczenia się, zapalić do czegoś, np. do wysiłku i dobrej roboty;

F - Filmować - Wykorzystywać i tworzyć wartościowe filmy i prezentacje, projektować je, pokazywać i doceniać filmową (inwencyjną, kreatywną, samodzielną) aktywność uczniów w większym stopniu niż znajomość klasyków literatury czy historycznych dat. (cdn)

Dlaczego potrzebni są inspirujący nauczyciele?

Interesujący dla uczniów, czyli: dobry, bardzo dobry, nowoczesny, innowacyjny, skuteczny, czy jak jeszcze ładnie go określić - to nauczyciel, który ma odwagę **świadomie łamać dydaktyczne**, utrwalone i dotychczasowe schematy oraz organizuje ciekawe lekcje i akcentuje w swej pracy uczenie się. Nie pokazuje, opisuje, opowiada, sam interpretuje, sprawdza wyniki, wyklada temat, wyjaśnia czy też coś podobnego robi – ale burzy dydaktyczne schematy, doradza sposób przygotowania, inspiruje, inicjuje działania i przede wszystkim motywuje uczniów do wysiłku oraz samodzielnego uczenia się i działania - bo:

- ***Słaby nauczyciel – opowiada.***
- ***Dobry nauczyciel – wyjaśnia.***
- ***Bardzo dobry nauczyciel – demonstruje.***
- ***Genialny nauczyciel – inspiruje.***
- → (William Arthur Ward)

1. http://megaslownik.pl/slownik_synonimy_antonimu/

2. SAWIŃSKI J. P., *Co dalej z tą inspiracją nauczycieli?* Edunews.pl - z 07.07.2013.

3. www.edunew.pl - Inspir@cje 2013

--> KONKURS DLA NAUCZYCIELI

OFERTA DLA NAUCZYCIELI WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

- JAK INSPIROWAĆ UCZNIÓW DO NAUKI I NAUCZYCIELI DO INNOWACJI? - konkurs na rok szkolny 2013/2014

W czerwcu br. redakcja portalu Edunews.pl zorganizowała ogólnopolską konferencję pn. Inspir@ce 2013 dla nauczycieli i organizatorów edukacji. Inspiracja jest zbyt ważna, aby pozostawić ją samym uczniom. Trzeba ich inspirować do rzetelnego uczenia się i nauczycieli do innowacji skierowanych na osiągnięcie lepszych wyników nauczania. Jak to robić w szkole, przedszkolu, placówce oświatowej?

--> Cele konkursu

1. Zachęcenie do dzielenia się doświadczeniami i dobrą praktyką.
2. Poszukiwanie dobrych strategii inspirowania uczniów do uczenia się.
3. Prezentowanie innowacyjnych, ciekawych pomysłów nauczycieli i szkół.
4. Inspirowanie do pracy nad poprawą jakości kształcenia.

--> Warto przedstawić innym swoje pomysły i efekty szkolnych działań. Zachęcamy nauczycieli do dzielenia się swoim dorobkiem i doświadczeniem w inspirowaniu uczniów do nauki oraz nauczycieli do podejmowania innowacji.

Zapraszamy do udziału w konkursie!



Co tu robić?

(fot. www.glos.pl)

Inspirować, bo:

- **Słaby nauczyciel – opowiada.**
- **Dobry nauczyciel – wyjaśnia.**
- **Bardzo dobry nauczyciel – demonstruje.**
- **Genialny nauczyciel – inspiruje.**
- → (William Arthur Ward)

Adresaci - nauczyciele szkół i placówek oświatowych województwa zachodniopomorskiego.

Termin - Prace pisemne można nadsyłać **do końca marca 2014** roku do CEN, ul. Ruszczyca 16, 75-654 Koszalin, lub na e-pocztę redakcji „Nauczycielskiej Edukacji” – jps51@tlen.pl.

Nagrody – Ciekawsze fragmenty prac zostaną opublikowane w „Nauczycielskiej Edukacji” lub wydane drukiem w „Wydawnictwie CEN” w postaci broszury. Przewiduje się nagrody książkowe i albumowe. (JPS - CEN)

Ciekawy artykuł: Bożena CHRZĄSTKOWSKA, *Szkoła w zapaści?! „Polonistyka” 2013 nr 8, s. 4-8*

Ze sporą ciekawością czyta się artykuł „Szkoła w zapaści?!” Bożeny CHRZĄSTKOWSKIEJ - prof. UAM w Poznaniu, redaktor naczelnej „Polonistyki”. Sam tytuł ostry, niejednoznaczny - jak wiele innych medialnych tytułów artykułów o dzisiejszej szkole. Czy faktycznie polska szkoła obecnie jest w zapaści? W jakiej zapaści? Warto przeczytać!

Zapaść szkoły

Zapaść kojarzy się z zapadaniem się w jakąś dziurę, niechcianą przestrzeń, niebyt czy też w przepaść. Ale tak naprawdę - co to znaczy dla szkoły? Co w obecnej szkole zapada się w jakąś dziurę? Czym charakteryzuje się szkoła w zapaści? Wielu dziś opisując obecną szkołę **mówi o jej głębokim kryzysie**, niskiej skuteczności lub niewydolności, czy też o głębokim niedostosowaniu do współczesnej rzeczywistości. Jak jest naprawdę?

Z pewnością prawdą jest, że młodzi dziś mówią niestarannie. „Jedną z widocznych tendencji współczesnej polszczyzny jest nasilające się występowanie wulgaryzmów oraz dominacja mowy potocznej w oficjalnych wypowiedziach. Inną, równie znamioną, jest **nadużywanie anglicyzmów**. Kolejną manierą są wszechobecne zdrobnienia” (2).

Zadania podstawowe i czytanie

„Z badań czytelnictwa wynika, że „naród nie czyta, naród głupieje”. Piotr Śliwiński, cytując te słowa w „Polonistyce” (nr 6 br.), postawił pytanie: A my? Co my właściwie robimy, tysięczne rzesze polonistów, zatrudnionych w szkołach i na uczelniach? **Ilu nieczytelników udało się nam zarazić czytaniem?** I czy istnieje jakiś ważniejszy obowiązek od właśnie tego” Owszem, istnieją też inne - podstawowe a niepodejmowane - obowiązki” (1).

Z pewnością jedną z najważniejszych kompetencji człowieka jest ładne mówienie, które ma ścisły związek z czytaniem. Różni autorzy w różnych mediach domagają się podniesienia na wyżyny nauczania języka polskiego i większej dbałości o poprawność polszczyzny. Pytają m.in.: *Jak w szkole uczyć myślenia i ładnego mówienia?* (3).



Okladka nr 8/2013 (fot. www.EduPress.pl)

Zagadnienia artykułu

Zagadnienia podjęte w ww. artykule koncentrują się na potrzebie lepszego kształcenia polonistycznego i historii jego reformowania w Polsce. Oto podjęte problemy - podtytuły, które same sporo mówią: 1/ Opinie uczelni; 2/ Błędy przeszłości - reform było wiele; 3/ Lata 70.; 4/ Lata 80.; 5/ Czym jest podstawa programowa? 6/ Kto ważniejszy - ekspert czy minister? 7/ „Modyfikacje” (?) podstawy programowej; 8/ Usztywnienie egzaminacyjne; **9/ Przyczyny szkolnej zapaści**; 10. Zakończenie - kilka myśli, co nie nowe...

Z ww. warto szczególną uwagę zwrócić na pkt 9 „Przyczyny...”, choć samo rozumienie przyczyn trudności nie rozwiązuje sprawy. „Może zatem warto uczyć etyki albo poważnie traktować dekalog?” - To jest końcowe pytanie ww. artykułu. Autorka dalej dosłownie pisze (1): „Tymczasem jest wprost przeciwnie: nie lubi się konserwatystów szanujących tradycję, ceni się postęp. W tym drugim pojęciu jest przyzwolenie na spryt, omijanie trudu, **łatwość w zdobywaniu potrzebnych rozwiązań** - nawet nieuczciwych. Współcześnie kultura „przemysłowa” docenia jedną wartość - zysk (...)” (1). Artykuł naprawdę warto poznać! (JPS)

1. CHRZĄSTKOWSKA B., *Szkoła w zapaści?! „Polonistyka” 2013 nr 8, s. 4-8.*

2. CYRAN M., *Człowiek - naród - język ojczysty. „Polonistyka” 2013 nr 8, s. 9-12.*

3. SAWIŃSKI J. P., *Jak w szkole uczyć myślenia i ładnego mówienia? Akademia Zarządzania. „Dyrektor Szk.” 2011 nr 11, s. 33-43.*

Moja filozofia nauczania przyrody

Przez 24 lata - od trzeciego roku życia - mieszkalem w miejscowości Drawno, która obecnie jest siedzibą Drawieńskiego Parku Narodowego (D.P.N.). Małe miasteczko otoczone z trzech stron jeziorami, nad którymi wznoszą się niewielkie wzgórza porośnięte gęstymi lasami. Przemierzając te jeziora żaglówkami i kajakami mogłem się przekonać, jak wygląda i jak "żyje" delta rzeki (ujście Drawy do jeziora Dubie). Jako uczeń szkoły podstawowej wspólnie z kolegami każdą wolną chwilę przeznaczałem na "wyprawy", czyli odkrywanie nieznanych terenów wokół naszej miejscowości. W tym czasie mogłem obserwować jak wyglądała próba cofnięcia skutków eutrofizacji na jednym z miejscowych jezior, które ze względu na budowę i lokalizację były na różnych etapach tego procesu. Tak jak wspomniałem, są tam 3 jeziora oraz tzw. bagna, czyli czwarte jezioro na ostatnim etapie tego procesu, od północy otaczające moje miasteczko. Suchsza część „bagien” była ulubionym miejscem naszych zabaw. Tu właśnie mieliśmy „bazę”, do której przejście znaliśmy tylko my. Od tego czasu proces zarastania jezior nie był dla mnie abstrakcją.

Osobnym rozdziałem jest harcerstwo z zajęciami terenowymi, z obozami harcerskimi, w tak urokliwych miejscach jak np. Bogdanka, czyli ujście Korytnicy do Drawy (obecnie na terenie D.P.N.). Tu właśnie po raz pierwszy w naturze zobaczyłem bobry. Tu również najpierw usłyszałem, a potem zobaczyłem, kołujące wysoko nad polanami orły bieliki. Potem wielokrotnie organizowałem spływy kajakowe Drawą dla swoich przyjaciół z wydziału geografii na U.A.M. przez jej najpiękniejszy fragment na terenie D.P.N., czym skutecznie zaraziłem ich fascynacją dla piękna tej ziemi.



Orzeł bielik na Ziemi Drawieńskiej (fot. Piotr Fira)

Tak się złożyło, że swoją pierwszą pracę na stanowisku nauczyciela geografii i biologii otrzymałem w Barnimiu – małej wiosce na terenie D.P.N. Do Drawy i otaczającego ją kompleksu leśnego, mieliśmy jakieś 500 m. Starłem się jak najlepiej wykorzystać tę szansę, wiążąc treści programowe z zajęciami terenowymi tak często, jak to było możliwe.

Moja filozofia nauczania przyrody - cd.

Po przeniesieniu się na Ziemię Koszalińską, do 1998 roku pracowałem w tym samym charakterze w Szkole Podstawowej w Świeminiu - miejscowości położonej nieopodal Parku Parsowskiego. Jest to kilkunastohektarowy kompleks leśno-parkowy, powstały przed wojną, dzięki wysiłkowi właścicieli tych terenów - rodziny Gerlach. Wśród wielu rzadkich drzew i krzewów jeszcze do niedawna można było podziwiać tam rododendrony. Na polach otaczających park przy odrobinie szczęścia można było spotkać bociana czarnego. Jest to znakomity teren do prowadzenia obserwacji i wszelkiego rodzaju zajęć terenowych.

Po co ten przydługi wstęp? Chciałem w ten sposób wykazać, że dla mnie - jako człowieka i nauczyciela - bardzo ważny był i jest **kontakt z otaczającym mnie środowiskiem**. Na jego piękno nie tylko w sensie estetycznym, ale i funkcjonalnym, starałem się zawsze uwrażliwić moich uczniów.

Dzisiaj przyroda jest przedmiotem znacznie szerszym, ale wciąż obejmującym swoim zakresem dziedziny, które nadal dotyczą zagadnień dotyczących każdego człowieka. Moim zadaniem, jako nauczyciela przyrody, będzie uświadomienie tego faktu uczniom oraz **rozbudzenie ich ciekawości** zagadnieniami przyrodniczymi po to, aby ją następnie stopniowo zaspakajać.



Orzeł bielik na Ziemi Drawieńskiej (fot. Piotr Fira)

Swoje poczynania chciałbym rozpocząć od tego, co im najbliższe, w pewnym stopniu znane, np. budowa człowieka, środowisko ich życia (zajęcia terenowe) i podążać w kierunku spraw odleglejszych, na wyższym poziomie abstrakcji, bardziej skomplikowanych.

Zdaję sobie sprawę, że szansa na sukces tak przedstawionej wizji pojawi się tylko wówczas, jeśli swoje zadanie będę realizował kompetentnie, tj. posiadając odpowiednią wiedzę merytoryczną z zakresu przyrody, jak i metod jej przekazania. Jestem przekonany, że kurs, w którym biorę udział skutecznie mi w tym pomoże.

Artur Markowski - nauczyciel przyrody SP w Świeminiu

--> EDUKACJA EKOLOGICZNA W PRZEDSZKOLU

Współpraca Przedszkola nr 22 z Nadleśnictwem Karnieszewice

Przedszkole to instytucja wychowawczo-dydaktyczna, która aktywnie współpracuje ze środowiskiem lokalnym w celu promocji i uatrakcyjnienia podejmowanych działań wychowawczych i edukacyjnych. Nasze przedszkole współpracuje z wieloma instytucjami dając dzieciom możliwość bezpośredniego kontaktu z rzeczywistością, co z kolei przyczynia się do chęci poznawania świata, umiejętności funkcjonowania w środowisku oraz komunikowania się z nim.



Dzieci Przedszkola nr 22 podczas zajęć terenowych (fot. Arch. D. Perkowskiej)

Już od kilku lat Przedszkole nr 22 w Koszalinie współpracuje systematycznie z Nadleśnictwem Karnieszewice. Przedszkolaki uczestniczyły w spotkaniach edukacyjnych z leśnikami, brały udział w wycieczkach do lasu, uczyły się odpowiedzialności za ochronę lasów biorąc udział w sprzątaniu leśnego terenu.



Dzieci Przedszkola nr 22 po spotkaniu z leśniczym (fot. Arch. D. Perkowskiej)

Współpraca Przedszkola nr 22 z Nadleśnictwem Karnieszewice - cd.

Podczas zimy dzieci aktywnie dokarmiały ptaki w ogrodzie przedszkolnym rozwieszając wspólnie z leśniczym kulki z ziarnami oraz karmniki dla ptaków. Dzieci odbyły też wycieczkę na ścieżkę przyrodniczą "Czapla Góra" w Manowie, która prezentuje kolonię lęgową czapli siwej. Podczas kolejnej wycieczki zwiedziły aleję mrówek w leśnictwie Kościelnica, której wysokość kopców jest rzadkością przyrodniczą oraz systematycznie odwiedzają leśniczówkę w Powidzu. W tym roku w czerwcu 5-latki odwiedziły zaprzyjaźnioną leśniczówkę, gdzie wzięły udział w spotkaniu edukacyjnym z leśnikami z Nadleśnictwa Karnieszewice. Przedszkolaki udały się na spacer po lesie, gdzie rozpoznawały drzewa po liściach, korowinie i owocach. Dowiedziały się, jakie zwierzęta można spotkać w polskich lasach oraz jak należy zachowywać się w lesie. Dzieci miały do wykonania pracę w grupach - odbijały ślady (tropy) zwierząt leśnych na piasku, a następnie rozpoznawały, co to za zwierzęta. Zabawa sprawiła wiele frajdy. Zwiedzały też kancelarię oraz przyrządy, które w swojej pracy używa leśniczy. Dużą radość sprawiła gra na trąbce sygnałowej, co okazało się nie takim łatwym zadaniem.



Przedszkolaki podczas spotkania z leśniczym (fot. Arch. D. Perkowskiej)

Organizowanie wycieczek na łono natury, korzystanie z proponowanej oferty edukacyjnej związanej z pracą osób w Nadleśnictwie, poznanie pięknego środowiska przyrodniczego, jakim jest las i jego mieszkańcy, uczenie dzieci odpowiedzialności za ochronę i korzystanie z jego uroków oraz darów to główne cele, jakie przyświecają naszej codziennej pracy edukacyjnej.

Edukacja ekologiczna w przedszkolu stała się w ostatnich latach jednym z ważniejszych zadań w pracy przedszkola. Głównym tego powodem jest coraz większa dewastacja przyrody: lasów, gleby, wody i powietrza, a co za tym idzie - potrzeba jej ochrony. Nikt nie powinien bowiem zostać obojętnym wobec realnego zagrożenia naszej planety. Edukację tę należy zacząć już w przedszkolu od budzenia świadomości ekologicznej, pielęgnowania szacunku do przyrody, a także chęci jej chronienia.

Dzieci w wieku przedszkolnym są szczególnie wrażliwe na otoczenie przyrodnicze, a otaczająca przyroda jest dla nich źródłem przeżyć i wiedzy. Rozwijanie u nich świadomości ekologicznej prowadzi do rozwoju względnie trwałych postaw wobec przyrody. To, czy uda się w dziecku rozbudzić zainteresowanie światem przyrody i wytworzyć właściwy do niego stosunek, zależy w dużym stopniu od nauczyciela - jego osobowości, wiedzy, sposobu oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych.

Dorota Perkowska - Przedszkole nr 22 w Koszalinie

Ludowa „trzynastka”

Przedszkole nr 13 w Koszalinie jest jedynym w naszym rejonie, które na szeroką skalę, bo już od 20 lat, kultywuje tradycje ludowe. Bazą naszych działań jest program autorski „Tradycje ludowe”. Jest on przeznaczony dla dzieci w wieku przedszkolnym i bazuje na kulturze z różnych regionów Polski.

Nieuleganie komercji

Jest źródłem zabawy, która ma wpływ na **poczucie własnej wartości**, uczy prawidłowej komunikacji, uruchamia procesy myślowe i emocje, a jednocześnie pozwala kreować własną tożsamość kulturową. Muzyka, tańce i przyśpiewki, które w dawnych czasach były środkiem przekazu mądrości, spoiwem wydarzeń wspólnoty wiejskiej, rdzeniem obrzędu są już od wielu lat dla naszych wychowanków fundamentem przyswajania kultury, poznania siebie i innych, przeżywania świata i otwartości na dziedzictwo narodowe.

Oddziaływanie programu wzmacnia indywidualną tożsamość dziecka, tożsamość rodzinną, społeczną i kulturową. Ma on bardzo otwartą formułę, każda z nas dodaje do niego własne elementy, jedynym warunkiem jest wysoki poziom poszczególnych oddziaływań oraz merytoryczna zgodność z tradycjami i obrzędami ludowymi oraz nieuleganie komercyjnym wpływom dotyczącym zwłaszcza takich „świąt”, jak walentynki czy haloween. Zasadniczym warunkiem zachowania własnej kultury i jej trwania jest przekaz dziedzictwa kulturowego.



Dzieci Przedszkola nr 13 w Koszalinie podczas dożynkowego przedstawienia (fot. Arch. P-13)

Kulturowe dziedzictwo

Przekazywanie dziedzictwa kulturowego powinno odbywać się w bezpośrednim, przyrodniczym i kulturowym otoczeniu człowieka. Przywiązanie dzieci do swojego regionu można kształtować zapoznając je ze swoją miejscowością i ludźmi w niej żyjącymi. Poznając swój region dzieci poznają tradycje ludowe, które przekazywane są przez jej mieszkańców.

Ludowa „trzynastka” - cd.

Poznanwanie ludowych twórców

Poznając twórców ludowych, mogą odtwarzać i przypominać dawne zwyczaje i obyczaje. Spotkania z ciekawymi ludźmi pozwalają przybliżyć dzieciom tradycje, a tym samym historię swojej miejscowości. Poprzez kontakt z dorosłymi zdobywają zdolności rozumienia tradycji i zwyczajów ludowych panujących w naszej społeczności.

W przedszkolu jest wiele okazji do prowadzenia zajęć związanych z tradycją i zwyczajami ludowymi. Kalendarz uroczystości przedszkolnych daje dzieciom i nauczycielowi wiele możliwości. Oto one:

- ♣ Spotkania wigilijne - jasełka,
- ♣ Dożynki,
- ♣ Chodzenie z kogucikiem - oblewaczka,
- ♣ Sobótka – noc świętojańska,
- ♣ Andrzejki,
- ♣ Tłusty czwartek,
- ♣ Chodzenie z gaikiem,
- ♣ Świąteczny urok pieroga,
- ♣ Kiszenie kapusty,
- ♣ Wileńskie kaziuki,

Przegląd „Przedszkolaczek ci ja”

Od siedmiu lat nasze działania wzbogaciliśmy organizując wspólnie z Muzeum w Koszalinie przegląd folklorystyczny „**Przedszkolaczek ci ja**”, który wszedł już na stałe do kalendarza koszalińskich imprez kulturalnych. Przegląd z każdym rokiem gromadzi coraz więcej dzieci (w tym roku około 200). Oprócz koszalińskich przedszkolaków gościmy również dzieci z przedszkola w Biesiekierzu, Mścicach i Boninie.

Przedszkola reprezentują nie tylko dzieci, ale mamy zaszczyt gościć całe ich rodziny, bowiem poza tańcami ludowymi prezentowanymi przez dzieci również rodzice wykazują się swoją wiedzą na temat tradycji ludowych, a także **śpiewem piosenek i przyśpiewek ludowych**. Babcie i dziadkowie z łezką w oku podziwiają występy swoich ukochanych wnucząt. Dzieci występują w pięknych strojach ludowych dostosowanych do wykonywanego tańca czy zabawy. W pamięci każdego z nas pozostają na zawsze wspomnienia z dzieciństwa, dlatego też i my uczymy naszych wychowanków folkloru. Działania takie są ochroną tożsamości narodowej. Tożsamość jest niezbędna do zachowania zdrowia psychicznego.

Bożena Czujko - Przedszkole nr 13 w Koszalinie

Patriotyzm a emigracja - czy można to pogodzić?

Patriotyzm – postawa łącząca przywiązanie i miłość do ojczyzny oraz solidarność z własnym narodem – z szacunkiem dla innych narodów i poszanowaniem ich suwerennych praw; przeciwieństwo szowinizmu (źródło: Encyklopedia popularna PWN).

Patriotyzm - hasło napisane na jednym z kołobrzeskich murów. A kim my się czujemy? Miłość i poświęcenie dla swojego kraju to patriotyzm. Jeżeli zapytamy, co to słowo oznacza, chyba większość będzie potrafiła udzielić na to pytanie odpowiedzi. Jednak ile osób utożsamia się z prawdziwym i oddanym patriotą?



Uczniowie SP nr 4 w Białogardzie - kochają przyrodę i Polskę (fot. Arch. J. Grębowska)

Coraz więcej ludzi opuszcza nasz kraj i są oni z roku na rok młodszy. Kiedyś wyjeżdżali przeważnie do pracy, dziś także na studia. Młodsze pokolenia, które skończyły liceum, po prostu jadą za granicę. Niekiedy do rodziny, a czasem w nieznane. Czy uważają, że warto ryzykować, że w Polsce nie czeka ich nic dobrego? Najwidoczniej tak. Możliwe, że przeraża ich perspektywa tzw. "wielkiego świata", która jednak znacznie różni się od tego, jaki jest w naszym kraju, a mimo wszystko przekonuje. Wyjazd na studia gwarantuje lepszy start i większe możliwości otrzymania pracy. Czy jednak ludzie wyjeżdżają tylko po to, aby otrzymać dobrze opłacane stanowiska? Może wierzą, że uwolnią się od tej chorej atmosfery, która panuje w polityce już od dawna. Za granicą jesteśmy niezbyt dobrze postrzegani. Tamtejsze media wyśmiewają naszego prezydenta, jego kłótnie z premierem. Kilka lat temu pojawiła się np. reklama pewnego sklepu, w której rozmawiało ze sobą kilku mężczyzn, jak się okazało byli to Niemcy i Polacy. Niemcy po skończonej rozmowie zaczęli chwalić Polaków, że wcale nie są oni takimi złodziejami, za jakich powszechnie ich się tam uważa, jednak po chwili spostrzegli, że zostali okradzeni przez swoich rozmówców, bowiem brakuje im... spodni i zegarków.

Rozpętała się burza medialna, ktoś poczuł się skrzywdzony, ktoś się oburzył, tu znowu ktoś powiedział, że był to tylko niewinny żart. I jak nasze państwo ma być postrzegane w pozytywnym świetle, kiedy mają miejsce takie sytuacje? Na pewne rzeczy sobie zasłużyliśmy, jednak to był ewidentny przejaw ludzkiej głupoty. Przez takie incydenty Polacy mogą krępować się przyznawać za granicą do swojej narodowości, ponieważ mogłoby się to wiązać z "naznaczeniem" w pracy, kiepskimi żartami, kawałami, a także różnymi przykrościami.

Powodów, dla których ludzie opuszczają nasz kraj, jest dużo więcej. Mogą jechać do swojego partnera, po zarobki, na studia, aby zapewnić swoim dzieciom, tzw. lepszy start w życiu, żeby uciec od kłopotów, z jakimi zmaga się nasz kraj itd. Polska ma wiele problemów i niewyjaśnionych spraw, lecz ucieczka od nich nie do końca jest rozwiązaniem. W końcu ktoś powinien postawić to państwo "na nogi", ale chyba nie za prędko znajdzie się taka osoba, a z roku na rok tych ciężkich spraw tylko przybywa... Postarajmy się więc, Rodacy, pomóc choć trochę (np. w przyszłości biorąc udział w życiu politycznym i gospodarczym), aby kiedyś nie okazało się, że tak naprawdę nie mamy do czego wracać. (1)

Paulina Kołacka - Gimnazjum nr 2 w Kołobrzegu

1. Artykuł jest przedrukiem z internetowej strony: www.gimnazjum2.org/

--> EDUKACJA KU PRZYSZŁOŚCI

Ciekawa publikacja! Piotr ZBIERANEK, Jan SZOMBURG (red.), *Jaka przyszłość polskiej edukacji?* Gdańsk: Wydaw. „Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową” (Wolność i Solidarność nr 49), 2012

Pytanie postawione przez autorów publikacji: „Jaka przyszłość polskiej edukacji?” - jest ważne, wręcz zasadnicze dla edukacji i nauczycieli, ale też milionów Polaków oraz rozwoju kraju. Podobnych pytań jest dziś wiele. Publikacja jest dziełem kilku autorów. Redaktorami publikacji są dr Jan Szomburg i Piotr Zbieranek. Powinna pomóc wyrwać edukacyjną debatę od spraw bieżących. Warto poznać i dyskutować!

1. Przyszłość polskiej edukacji

P - jak przyszłość, pytanie, prognoza. Pytania typu, co będzie jutro? Jaka czeka nas przyszłość? Jaka jest przyszłość polskiej edukacji? - stawiane są dziś przez wielu w bardzo rozmaitych kontekstach i różnych środowiskach. Oto publikacja, która ten problem podejmuje. Jasne i zrozumiałe dla wielu dziś jest, że od przeszłości i tradycji ważniejsze jest myślenie o przyszłości. Nauczaniu i szkole potrzebna jest przyszłościowa orientacja edukacji (1). Ona proponuje oderwanie się od nadmiaru historii i historycznych treści nauczania na rzecz akcentowania tego, co jest (będzie) ważne dla młodych w przyszłości.

2. Podstawowe zadanie tej publikacji

Podstawowym zadaniem ww. publikacji jest „wyrwanie dyskusji na temat polskiej edukacji z „bieżączki” - napisał dosłownie dr Jan Szomburg. Pozwala ona dostrzec kluczowe dylematy, przed którymi obecnie stoi edukacja. Jest podsumowaniem sesji pn. „Jaka przyszłość edukacji? - scenariusze rozwoju”, zorganizowanej w ramach VII Kongresu Obywatelskiego w Warszawie 10 listopada 2012 roku pod hasłem. „Postawy i umiejętności kluczem do rozwoju Polaków i Polski” (2). Szerzej o tym jest na stronie - www.kongresobywatelski.pl.

Problemy i aktualne zadania szkoły są oczywiście ważne, ale przecież, jak ważne staje się oderwanie edukacyjnej debaty od szarej rzeczywistości, aktualnych trudności polskiej szkoły na rzecz rozmawiania o jej przyszłości - rozumieją ci, którzy są faktycznie zafascynowani o losy edukacji, młodych ludzi, nauczycieli i szkoły.



Okładka książki (fot. www.kongresobywatelski.pl)

3. Polska - krajem doganiającym

Przyjąć trzeba, że dla rozwoju kraju i jej edukacji, zasadniczym celem strategicznym jest utrzymanie gospodarczego wzrostu. Trafnie to ująć w ww. publikacji Edwin Bendyk (1), stwierdzając, że: „Choć przyrost PKB nie jest doskonałym miernikiem rozwoju, bo nie uwzględnia wielu ważnych czynników decydujących o jakości życia i dobrobycie, to jednak dobrze agreguje działanie kluczowych czynników produktywności: pracy, kapitału, kapitału ludzkiego, technologii i innowacji. Udział tych czynników zmienia się w czasie w zależności od stopnia rozwoju gospodarki. Polska, kraj w dobrym tempie doganiający rozwiniętą światową czołówkę, zbliżyła się niepokojąco do pułapki „średnich dochodów”.

--> EDUKACJA KU PRZYSZŁOŚCI

Ciekawa publikacja! Piotr ZBIERANEK, Jan SZOMBURG (red.), *Jaka przyszłość polskiej edukacji?* Gdańsk: Wydaw. „Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową” (Wolność i Solidarność nr 49), 2012 - cd.

Dotychczasowy rozwój i realna konwergencja przebiegały w modelu imitacyjnym, polegającym na mobilizowaniu łatwo dostępnych zasobów: relatywnie taniej i dobrze wykształconej siły roboczej, modernizacji gospodarki opartej na imporcie technologii, inwestycji opartych głównie na imporcie kapitału. Taki model stosują wszystkie „doganiające” społeczeństwa, w pewnym momencie wyczerpuje się on jednak. Dalszy wzrost produktywności (dziś utrzymującej się na poziomie połowy średniej produktywności dla krajów Unii Europejskiej) wymaga mobilizacji czynników wcześniej mających mniejszy priorytet: **kapitału ludzkiego i innowacji (...)**”.

Czas na rozwój społeczno-kulturowy, na uszlachetnienie naszego indywidualizmu, a jednocześnie na naukę myślenia i działania zbiorowego

(dr Jan Szomburg, 2012 - Prezes IBnGR)

4. Podjęte sprawy (Spis treści)

1. **Edwin BENDYK**, *Ucieczka od futurofobii. W poszukiwaniu legitymizacji szkoły przyszłości.* - s. 5-10;
2. **Robert FIRMHOFFER**, *W szkole i poza szkołą. Potrzeba międzysektorowego partnerstwa na rzecz rozwoju edukacji.* - s. 11-16;
3. **Piotr ZBIERANEK**, *Edukacja na rozdrożu. Jak będzie wyglądać polska edukacja w 2030 roku?* - s. 17-24;
4. **Jacek STRZEMIECZNY**, *Testocentryzm w edukacji – co zamiast?* - s. 25-40;
5. **Tomasz SZKUDLAREK**, *Rynek oświatowy i segregacje społeczne.* - s. 41-48.

Głosy w dyskusji

5. **Zofia GRUDZIŃSKA**, *Marzenia o szkole szczęśliwej.* - s. 49-54;
6. **Anna W. JANKOWSKA**, *Podmiotowość ucznia odpowiedzią na wyzwania przyszłości.* - s. 55-62;
7. **Joanna STOCKA**, *Kto ufa (w) polskiej szkole?* - s. 63-66;
8. **Magdalena KAMIENIECKA**, *Potencjał zmiany jest w nas.* - s. 67-73. (6)

--> Publikację warto przeczytać i uczynić przedmiotem szkolnej dyskusji! Można ją pobrać ze strony - www.ibngr.pl

1. BENDYK E., *Ucieczka od futurofobii. W poszukiwaniu legitymizacji szkoły przyszłości.* [w:] ZBIERANEK P., SZOMBURG J. (red.), *Jaka przyszłość polskiej edukacji?* Gdańsk: Wydaw. „Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową” (Wolność i Solidarność nr 49), 2012. s. 5-10;

2. SAWIŃSKI J. P., *Przyszłościowa orientacja edukacji.* „Dyrektor Szkoły” 2009 nr 6, s. 12-15.

3. SZOMBURG J., *Kongres Obywatelski - Szanowny Panie Doktorze: informacja od Prezesa Zarządu IBnGR* - z 01.07.2013.

4. www.kongresobywatelski.pl

5. www.wikipedia.org/wiki/Jan_Szomburg

6. ZBIERANEK P., SZOMBURG J. (red.), *Jaka przyszłość polskiej edukacji?* Gdańsk: Wydaw. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (Wolność i Solidarność nr 49), 2012.

Opracowanie - dr Julian Piotr Sawiński - CEN w Koszalinie

Ocenianie nie jest wrodzoną nauczycielską kompetencją

Z niedawnych doświadczeń nauczyciela metodyka języka polskiego wiem, że w szkołach funkcjonuje dziś wiele wewnątrzszkolnych, a także wewnątrzprzedmiotowych systemów oceniania. To dobrze, dają one bowiem szkołom możliwość opracowania najbardziej odpowiadających jej kryteriów oceny i kompetencji ucznia. Jednak wielość nie zawsze ma przełożenie na ich oczekiwaną jakość. Zdaniem zarówno teoretyków jak i praktyków przytrafiające się błędy w ocenianiu szkolnym, stają się najważniejszym i, niestety, pogłębiającym się problemem dydaktycznym współczesnej szkoły. Nietrudno sobie wyobrazić ich skutki w sytuacji, gdy wiadomo, że celem oceniania osiągnięć uczniów jest sformułowanie **opinii o poziomie ich osiągnięć** czy też uzyskanie informacji, mogącej przyczynić się do lepszej, skuteczniejszej pracy ucznia i nauczyciela. Czasami może to wręcz prowadzić do trudnych do przewidzenia następstw, także i w psychice młodych ludzi, bo to oni zwykle doświadczają ich na sobie (6).

Ocenianie można podzielić na kilka rodzajów – wewnętrzne, zewnętrzne, indywidualne, systemowe, diagnostyczne, formatywne (kształtujące), sumatywne (sumujące), kryterialne, różnicujące, ipsatywne (samoocena), dydaktyczne, społeczno-wychowawcze (1). Nauczyciele najczęściej mają do czynienia z ocenianiem formatywnym, które koncentruje się przede wszystkim na analizie umiejętności ucznia oraz ocenianiu sumatywnym, koncentrującym się na mierzeniu i **porównywaniu rezultatów uczenia się**. Umiejętność oceny ucznia, rzadziej – jego osiągnięć, przez wiele lat była (i nadal jeszcze jest) jakby nadaną czy też wrodzoną kompetencją nauczyciela, wynikającą zarówno z jego statusu jak i zawodowego powołania.

Wielu nauczycieli do dziś uważa, że są w swoich oceniających decyzjach wręcz nieomylni. Ich oceny są zazwyczaj niepodważalne, nie sposób nawet zasugerować, że nauczyciel może zwyczajnie i po ludzku się pomylić. Do dziś pamiętam sytuację, gdy jako nauczyciel-metodyk przyjmowałem delegację rozżalonych byłych uczniów, którym polonistka w dyktandzie kontrolnym zakwestionowała „mżawkę”, poprawiając „ż” na „rz” i zaznaczając na marginesie błąd ort. (sic!) Jako, że uczniowie nie byli skorzy, a wręcz obawiali się domagać swoich racji, a nie byli obojętni na ów „błąd” obniżający ocenę dyktanda, postanowiłem po swoimemu tę sprawę rozegrać. Finał? Proszę bardzo, ku mojemu zdumieniu dowiedziałem się, że pomyliła mżawkę z... mrzonką. Coś takiego! Równie dobrze mogła pomylić konia z koniakiem, tak też to skomentowałem. Wzruszyła ramionami. Ot, taki belferski przerywnik.

Strzeżmy się schematyzmu w ocenianiu

Częstym błędem w ocenianiu jest schematyzm, polegający na ustaleniu pewnego ograniczonego zakresu wymagań, np. liczbę przytoczonych argumentów, czy też dwóch, trzech źródeł literackich, a nawet sugerowana objętość pracy pisemnej itp. Niestety, klasycznym wręcz przykładem prowadzącym do tak rozumianego schematyzmu w ocenianiu są zewnętrzne sprawdziany czy egzaminy, które obowiązują uczniów kończących szkoły podstawowe i gimnazja. Nie mam do nich serca i wielokrotnie dawałem temu wyraz, także w ministerialnych raportach (8). Kolejnym błędem jest **powierzchnowość oceny**, na którą bardzo często wpływ wywiera nasz subiektywizm, mający swe źródło w nauczycielskim nastroju, odczuciu, stosunku do ucznia, nawet i chwili. Nauczyciel preferujący podejście behawiorystyczne do uczenia się i oceniania będzie raczej oceniał wiedzę faktograficzną, podręcznikową, nie zaś nabyte przez ucznia umiejętności. Dużo by jeszcze wymienić! Popelniamy błędy narzucając wyłącznie swoje kryteria oceny i własne preferencje, bywa, że na ocenę prac pisemnych wpływa kolejność ich oceniania, a nawet opinia wystawiana uczniowi przez pokój nauczycielski, gdzie nauczyciel zwłaszcza dopiero co poznający ucznia, ma okazję usłyszeć różne opinie na jego temat.

Częstym przykładem pomyłek w wystawianiu ocen są skojarzenia ucznia z rodzeństwem, z którym nauczyciel miał okazję zetknąć się we wcześniejszych latach. W tej sytuacji słabiutka siostra niegdysiejszej prymuski będzie miała na pewno lepiej. Ale i odwrotnie, syndrom Jaśka nygusa i obiboka odcisnie się piętnem na jego młodszym i zupełnie, że tak powiem, *normalnym* bracie. Osobiście uważam, że dość powszechnym

Ocenianie nie jest wrodzoną nauczycielską kompetencją - cd.

błędem, coraz częściej widocznym w dziennikach lekcyjnych jest tzw. **tendencja centralna** (2). Spora grupa nauczycieli pomija oceny krańcowe – celującą i niedostateczną, co jest oczywistym błędem oceniania, zwłaszcza ocenę celującą wielu rezerwuje niemal wyłącznie dla siebie, jakby na ocenę wyłącznie swojej wiedzy, czy może inaczej – swojego sposobu interpretowania nabytej wiedzy. Przy czym rzecz nieomal charakterystyczna, staż pracy wpływa raczej odwrotnie proporcjonalnie na ilość wystawianych w dziennikach uczniowskich not marzeń. Jakby to akurat dodawało niby doświadczonym nauczycielom splendoru, co jest oczywistą nieprawdą.

Ocena celująca nie powinna być szkolnym czy klasowym wydarzeniem i zły to nauczyciel, który wszem i wobec komunikuje, że na szóstkę umie tylko on. Ocenę celującą powinien otrzymać uczeń, którego wiedza i umiejętności wykraczają poza program nauczania, który samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, proponuje nietypowe rozwiązania, osiąga sukcesy przedmiotowe. Wydaje mi się, że niemal każdy nauczyciel ma takiego czy takich uczniów – dlaczego więc żałować im tej noty marzeń i dlaczego ona taką właśnie musi być? (10). Choć można byłoby wymienić jeszcze niejednego nauczycielski błąd popełniany podczas wystawiania ocen, warto się jednak zastanowić – jak powinniśmy oceniać, by tych błędów unikać. Wydaje mi się, że bardzo istotną rolę odgrywa tu **nauczycielski obiektywizm** wobec ucznia (5).

Przed czy w czasie wystawiania oceny nauczyciel nie powinien sugerować się jakimikolwiek osobistymi uczuciami wobec swojego podopiecznego, to po pierwsze. Powinien sprawdzać i **oceniać nabyte umiejętności** ucznia, a nie jedynie ich brak, a efekty nie mogą całkowicie przesłaniać jego starań i wkładu pracy. Miejmy także świadomość, że ocenianie szkolne ucznia wpływa często na jego późniejszą samoocenę, poczucie własnej wartości, a zatem jego życiową codzienność. To bardzo duża odpowiedzialność! Ocena nie powinna też być „nauczycielską bronią” ciągle nakierowaną wobec ucznia, wywołującą nieustanne uczucie strachu. A więc – nie celem samym w sobie, lecz informacją, motywacją, zachętą.

Ocenianie szkolne, mimo że jest właściwie nieustannie krytykowane przez uczniów, rodziców, a także samych nauczycieli, niesie ze sobą wiele pozytywnych przesłanek. Jego funkcja informacyjna i motywacyjna ma ogromne znaczenie dla rozwoju młodego człowieka i **powinna być kierunkowskazem** w podejmowaniu dalszych wysiłków w samorealizacji. Warunkiem *sine qua non* jest odwoływanie się nauczyciela do motywacji wewnętrznej ucznia oraz traktowanie oceniania jako aktu komunikacji z nim i świadome unikanie przesłanek psychologicznych, które mogą zdeformować ocenę, a co za tym idzie – przerwać dialog z uczniem (3).

Przygotowanie ucznia do kształcenia permanentnego

Docelowym czy może inaczej – dalekosiężnym celem oceniania szkolnego powinno być także przygotowanie ucznia do kształcenia permanentnego, a więc takiego przez całe życie. Pamiętajmy jednak, że ocenianie osiągnięć innych ludzi zawsze będzie nosiło znamiona wielopłaszczyznowe, a pominięcie warunków, w jakich przebiegało uczenie się, będzie kolejnym naszym nauczycielskim błędem. Fakt, rzadko kiedy poznamy wszystkie te uwarunkowania, to raczej mało prawdopodobne, ale przynajmniej starajmy się. W jaki sposób to osiągnąć, najprościej, zachowując także skromność w ocenianiu uczniowskiej wiedzy i umiejętności. Jest to o tyle istotne, że przecież na co dzień mamy do czynienia z uczniami o jakże różnych doświadczeniach. Skala stopni szkolnych musi być zatem tak skonstruowana, by znalazło się w niej miejsce dla wszystkich uczniowskich osiągnięć. Stopień wraz ze stosownym do indywidualnego przypadku komentarzem, wówczas dopiero możemy mówić o ocenie szkolnej.

Niekiedy czas odbrzązować mistrza

W szkole jak rzadko gdzie, gdyby przyszło oceniać efekty – rutyna może zaszkodzić nowoczesności, nowatorstwu, innowacyjności. Kto zatem szkodzi i dlaczego? Wiem, że wsadza kij w mrowisko, ale winę za zrutynizowanie życia szkolnego bardzo często ponoszą sami nauczyciele, niestety (11). Oponenci być może

Ocenianie nie jest wrodzoną nauczycielską kompetencją - cd.

zaraz mnie zakrzyczą, że brak możliwości, motywacji, warunków etc. Oczywiście nie uogólniam, ale i będę się upierał przy swoim, bo nie jest przecież wydumaną iluzją fakt, że w nowym prawie oświatowym nauczyciel zyskał bardzo dużą autonomię w organizowaniu i realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego. Ma m.in. możliwość **bardziej twórczej i elastycznej** realizacji programów nauczania, co w praktyce może np. oznaczać, że opierając się na podstawach programowych może wzbogacić program o treści wynikające choćby z regionalnych potrzeb czy zainteresowań uczniowskich; może samodzielnie decydować o doborze podręczników, o metodach, sposobach czy formach procesu edukacyjnego i wreszcie – o wdrożeniu własnego przedmiotowego systemu oceniania. Czy to mało? Zamiana roli nauczyciela z odtwórcy na twórcę, który może urzeczywistniać swoje pomysły i koncepcje, to – moim zdaniem – ważny, jak nie najważniejszy autonomiczny zapis funkcjonowania nowej szkoły.

Pytanie, czy wszędzie tak jest? Nie sądzę, a właściwie wiem, że nie jest tak i to także stanowić powinno płamę na honorze oświatowej reformy, wstydliwie i często przed samym sobą skrywaną, niestety (9). Kwestia o tyle do przemyślenia a i radykalnego przeciwdziałania, że od nauczyciela oczekuje się funkcjonowania według podmiotowego standardu, przenoszącego większą część odpowiedzialności z instytucji na osobę nauczyciela oraz zmianę stylu działania i przeorientowanie się na określony wysiłek poznawczy i pragmatyczny. Nauczyciel w nowym paradygmacie oświaty nie może i nie powinien skupiać się wyłącznie na przekazywaniu wiedzy. **Staje się bardziej diagnostykiem**, specjalistą w zakresie udzielania swoim uczniom pomocy w krytycznym postrzeganiu rzeczywistości, odkrywaniu, analizowaniu i interpretowaniu pojęć i znaczeń (4). Oczywiście, daleki jestem od sztucznego podziału na lekcje „od święta”, czyli okolicznościowe czy może bardziej, okazjonalne, może nawet twórcze czy innowacyjne oraz lekcje „normalne”, skazujące ucznia na nauczyciela, kredę i tablicę. Nie w tym rzecz, bo przecież zarówno sam sposób zachowania, jak i przekazywane przez nauczyciela treści były, są i nadal będą najbardziej bezpośrednimi formami pracy i oddziaływania na uczniów, co oczywiście także oznacza, że nauczyciel powinien wymagać najpierw od siebie, aby móc wymagać od uczniów (7).

O ile jednak zatwardziałego rutyniarza z reguły trudno przestawić na innowacyjne torowisko, to nauczycielska młodzież nierzadko zaskakuje dydaktyczną pomysłowością i świeżym, twórczym podejściem do swoich przyszłych czy dopiero co obecnych nauczycielskich powinności. Nie wróżę z fusów, mam na to aż nadto przykładów, bowiem niemal co roku nadzorowałem przebieg studenckich praktyk pedagogicznych. Czasami byli to nawet moi niegdyś uczniowie, co oczywiście przywoływało dodatkowe, także sentymentalne, wspomnienia. Czy zatem idzie ku lepszemu, być może. Jest to jednak temat na nieco inne rozważania.

Bibliografia

1. BEREŻNICKI F., *Zarys dydaktyki szkolnej*. Szczecin: Wydaw. Pedagogium, 2011.
2. BROPHY J., *Motywowanie uczniów do nauki*. Warszawa: PWN, 2002.
3. COVINGTON M. V, TEEL K. M., *Motywowanie do nauki*, Gdańsk: 2004.
4. DENEK K., *Ku dobrej edukacji*, UAM, Toruń-Lesno: Wydaw. UAM 2005.
5. KOPACZYŃSKA I., *Ocenianie szkolne wspierające rozwój ucznia*. Kraków: Wydaw. Impuls, 2004.
6. STRÓŻYŃSKI K., *Ocenianie szkolne dzisiaj – poradnik dla nauczycieli*. Warszawa: WSiP, 2003.
7. SZEMPRUCH J., *Działania innowacyjne nauczyciela warunkiem doskonałości i rozwoju szkoły*, [w:] *Ewaluacja i innowacje w edukacji*. GRZESIAK J. (red.), Kalisz: Wydaw. UAM, PWSZ, 2007.
8. URBANEK B., *Szanowny Panie Ministrze! „Nowe w Szkole”* 2006, nr 6.
9. URBANEK B., *Jacy nauczyciele, jacy uczniowie – taka szkoła*. „Nauczyciel i Szkoła” 2008, nr 3-4 (40-41).
10. URBANEK B., *Nowa jakość – w nowej szkole*. [w:] *Ku dobrej szkole. Cywilizacyjne dylematy współczesnej edukacji*. PLEWKA Cz. (red.), Szczecin: Wydaw. WSH TWP, 2009.
11. URBANEK B., *Metodyczne aspekty kształcenia*. Szczecin: SSW Collegium Balticum, 2013.

Bogdan Urbanek - Szczecinek, Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych

Konferencja CEN w Koszalinie

Kształtowanie poczucia bezpieczeństwa dzieci w środowisku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

21 września 2013 r. odbyła się w Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie konferencja dla zainteresowanych dyrektorów oraz nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej naszego regionu. Zorganizowana została przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie, w ramach ogłoszonego grantu przez Kuratora Oświaty w Szczecinie. Konferencja składała się z dwóch części. W pierwszej dotyczącej ***Bezpieczeństwa jako jednej z podstawowych potrzeb dziecka przedszkolnego i dziecka klas I-III szkoły podstawowej*** Bożena Pantoł, pracownik Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Koszalinie, w swoim wykładzie omówiła różne potrzeby dziecka wynikające z jego rozwoju.

Zwróciła uwagę na rozumienie przez rodziców i nauczycieli konieczności zapewniania dzieciom poczucia bezpieczeństwa jako jednej z podstawowych potrzeb dziecka. Uwrażliwiła nauczycieli na rozpoznawanie zachowań dzieci, w przypadku niespełnionej potrzeby bezpieczeństwa oraz planowania działań pedagogicznych wspierających dzieci w tym zakresie.

W drugiej części nadkomisarz Robert Faryniarz z Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie, w swoim wykładzie omówił problem dotyczący ***Zapewnienia dziecku poczucia bezpieczeństwa w środowisku przedszkolnym i szkolnym***. Przedstawił zagadnienie „bezpieczeństwa” w prawodawstwie oraz omówił procedury do wybranych sytuacji zagrażających bezpieczeństwu w środowisku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Podkreślił również konieczność współpracy nauczycieli i rodziców. Podczas wystąpienia zapoznał z zasadami współpracy z policją, służbami ratowniczymi, strażą pożarną itp. Zwrócił uwagę na procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie – „Niebieska Karta”.

Podczas konferencji nauczyciele mieli okazję zapoznać się z aktualnościami wydawniczymi dotyczącymi omawianej tematyki, znajdującymi się w zasobach Biblioteki Pedagogicznej CEN w Koszalinie. Materiały z konferencji, z możliwością do pobrania zostały zamieszczone na Platformie e-learningowej CEN Koszalin, które nauczyciele będą mogli wykorzystać w swojej codziennej pracy. W konferencji udział wzięło 100 osób. Z informacji zwrotnej od uczestników wynika, że konferencja spełniła ich oczekiwania i będzie pomocna w budowaniu ich warsztatu pracy, a także istotna przy współpracy z rodzicami i różnymi placówkami publicznymi.

Irena Żywno - konsultant CEN

--> EDUKACJA PLASTYCZNA - FOTOGRAFWANIE

Wystawa prac plastycznych w Galerii CEN

Zapraszamy do naszej galerii w Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie. Tym razem prezentujemy prace plastyczne wykonane przez wychowanków Pałacu Młodzieży w Koszalinie w pracowniach rysunku i malarstwa oraz grafiki warsztatowej. Prace były wykonane pod czujnym okiem Katarzyny Śron, Izabeli Ryfun, Małgorzaty Stąporek i Damiana Ziółkowskiego. (AW)



Wystawa prac plastyczna w Galerii CEN (fot. Arch. CEN)



XI MIĘDZYSZKOLNY KONKURS FOTOGRAFII DZIECIĘCEJ - KOSZALIN 2013

Ruszyła **XI edycja Międzyszkolnego Konkursu Fotografii Dziecięcej- Koszalin 2013** organizowana przez Szkołę Podstawową nr 7 w Koszalinie. Do udziału zapraszamy wszystkich uczniów szkół podstawowych i tych, dla których fotografia jest już pasją, i tych, którzy dopiero chcą spróbować tej sztuki obserwacji świata. Pokaż nam swoje prace i weź udział w konkursie. Pamiętaj jednak, że zdjęcia musisz **wykonać samodzielnie**. Możesz przysłać nieograniczoną liczbę prac w dowolnym formacie. Tematyka według uznania autora. Pilnuj tylko terminu nadsyłania zdjęć. Czekamy na Twoje prace do 30 listopada 2013 r. Nagrodzone, wyróżnione i zakwalifikowane do wystawy prace będą prezentowane na wystawie pokonkursowej.

Dokładny regulamin konkursu zamieszczony jest na stronie www.sp7.koszalin.pl

Małgorzata Theis - SP nr 7 w Koszalinie

--> EDUKACJA MUZYCZNA

Filharmonia Koszalińska zaprasza na swoje koncerty - grudzień 2013

1/ 6 grudnia - Mistrzowskie śpiewanie

- Dyrygent - Ruben Silva, sopran - Joanna Woś

- W programie utwory: G. Rossiniego, G. Verdiego, G. Pucciniego, G. Bizeta, V. Belliniego i J. Straussa



Jak łączyć muzykę z fizyką? Gimnazjalistka ZS Muzycznych podczas XII Międzyszkolnego Spotkania z Fizyką (fot. Wiesława Kateusz-Felczar)

2/ 13 grudnia - Koszalinianka z Hiszpanii

- Dyrygent - Paweł Kotla, fortepian - Bernadetta Raatz

- W programie utwory S. Rachmaninowa - II koncert fortepianowy c-moll op. 18 i P. Czajkowskiego - V symfonia e-moll op. 64

3/ 20 grudnia - Wirtuozeria solo i w zespole

- Dyrygent - Ruben Silva, skrzypce - Agnieszka Tobik

- W programie utwory: G. Rossiniego, C. Saint-Saënsa i F. Mendelssohna

--> **Filharmonia Koszalińska zaprasza!** (Red.)

Rok 2013 – rokiem Ryszarda Wagnera

Ciekawe materiały do nauczania języka niemieckiego są w nr 4/2013 czasopisma „Niemiecki w Szkole”. Warto wykorzystać!

Rok 2013 – był (jest) rokiem Ryszarda Wagnera. Ważnym jego zadaniem było przypomnienie romantycznej jego muzyki, ale też refleksja nad tym, jak wprowadzić uczniów w świat niemieckiej opery romantycznej.

Redakcja czasopisma „Niemiecki w Szkole” wskazuje, że w przygotowaniu lekcji tego języka na temat życia i twórczości R. Wagnera z pomocą przychodzi także Internet. Wiele tu stron poświęconych temu kompozytorowi. Poszukiwania informacji warto zacząć od strony www.richard-wagner-leipzig.de - o

W 4 numerze czasopisma informuje o tym, jak wykorzystać na lekcji klasyczne utwory muzyczne. Wskazuje 47 załączników z materiałami do kopiowania. Warto wykorzystać!



„Niemiecki w Szkole” - okładka nr 4/2013 (fot. www.EduPress.pl)

**Wybór nowości książkowych z psychologii, psychoterapii, logopedii i pedagogiki
specjalnej - Zestawienie bibliograficzne nr 1083/13 - cz. II**

32. Goddard, Sally (1957-) **Jak osiągać sukcesy w nauce? : uwaga, równowaga i koordynacja** / Sally Goddard Blythe ; współpr. Lawrence J. Beuret, Peter Blythe ; tł. Magdalena Trzcińska. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2011. - 412, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 235146, 235147, czyt.235145
33. Goszczyńska, Maryla (1943-) **Uwikłani w świat pieniądza i konsumpcji : o socjalizacji ekonomicznej dzieci i młodzieży** / Maryla Goszczyńska, Sabina Kołodziej, Agata Trzcińska. - Wwa : "Difin", 2012. - 168 s. : il. (w tym kolor.) ; 23 cm Sygn. 235492, czyt.235491
34. Grandin, Temple **Zrozumieć zwierzęta : wykorzystanie tajemnic autyzmu do roszyfrowania zachowań zwierząt** / Temple Grandin, Catherine Johnson ; tł. Krzysztof Puławski. - Poznań : "Media Rodzina", cop. 2011. - 429 s. ; 21 cm Sygn. 235326
35. Gruszczyk-Kolczyńska, Edyta (1940-) **Nauczycielska diagnoza gotowości do podjęcia nauki szkolnej : jak prowadzić obserwację dzieci, interpretować wyniki i formułować wnioski** / Edyta Gruszczyk-Kolczyńska, Ewa Zielińska. - Krakow : "Bliżej Przedszkola", 2011. - 115 s. : il. ; 25 cm Sygn. 235196, czyt.235195
36. Guziuk-Tkacz, Marta **Badania diagnostyczne w pedagogice i psychopedagogice** / Marta Guziuk-Tkacz. - Wwa : Wydaw. Akad. "Żak" Teresa i Józef Śniecińscy, cop. 2011. - 450, [1] s. : il. ; 21 cm Sygn. 235740, 235741, czyt.235739
37. Gyoerkoe, Kevin L. **10 [Dziesięć] prostych sposobów radzenia sobie z niepokojem** / Kevin L. Gyoerkoe, Pamela S. Wiegartz ; przekł. Sylwia Pikiel. - Wyd. 1 w jęz. pol. - Gdańsk ; Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2011. - 159, [1] s. ; 21 cm Sygn. 235565, 235566
38. Hłobił, Agnieszka **Działalność szkoły we wspomaganiu rozwoju ucznia zdolnego** / Agnieszka Hłobił. - Wyd. 2. - Krakow : "Impuls", 2012. - 168 s. ; 24 cm Sygn. 235698, 235699
39. Holler, Ingrid **Porozumienie bez przemocy : ćwiczenia : materiały do pracy indywidualnej i grupowej oraz dla osób prowadzących[!] szkolenia** / Ingrid Holler ; z przedm. Marshalla B. Rosenberga ; przeł. Agnieszka Pietlicka i Anna Stelmazyńska. - Wwa : "Czarna Owca", 2011. - 207, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 234557, 234556
40. Holtkamp, Jurgen (1963-) **Co oglupia nasze dzieci? : nowe media jako wyzwanie dla rodziców** / Jurgen Holtkamp ; tł. Laura Mohort-Kopaczyńska. - Krakow : "Salwator", cop. 2011. - 212, [1] s. ; 21 cm. Sygn. 233762, czyt.233761
41. Honore, Carl **Pod presją : dajmy dzieciom święty spokój!** / Carl Honore ; przeł. Wojciech Mitura. - Wwa : "Drzewo Babel", 2011. - 275, [5] s. ; 21 cm Sygn. 234273, 234274
42. Interpersonalna **Interpersonalna trauma : mechanizmy i konsekwencje** / red. nauk. Agnieszka Wider-Wysoczyńska, Alicja Kuczyńska ; [aut. Anna Maria Arendarczyk et al.]. - Wwa : "Difin", 2011. - 456 s. : il. ; 23 cm Sygn. 235466, czyt.235465
43. Izdebski, Zbigniew (1956-) **(Zbyt) młodzi rodzice** / Zbigniew Izdebski, Tomasz Niemiec, Krzysztof Wąż. - Wwa : "Trio", 2011. - 318, [1] s. ; 21 cm Sygn. 234591, 234592
44. Jegier, Aneta **Relacje dziecka z wadą słuchu w szkole** / Aneta Jegier, Magdalena Kosowska. - Wwa : "Difin", 2011. - 159 s. ; 24 cm Sygn. 234514, 234515, czyt. 234513
45. Kapalka, George M. **Niegrzeczne dzieci : 9 kroków do posłuszeństwa : praktyczny przewodnik** / George M. Kapalka ; przekł. Justyna Trojnar. - Wyd. 1 w jęz. pol. - Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2012. - 239, [1] s. ; 21 cm Sygn. 235581, czyt.235580
46. Kazanowski, Zdzisław (1966-) **Przemiany pokoleniowe postaw wobec osób upośledzonych umysłowo** / Zdzisław Kazanowski. - Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2011. - 465 s. : il. ; 25 cm Sygn. czyt.234889
47. Kołakowski, Artur **Sposób na trudne dziecko : przyjazna terapia behawioralna** / Artur Kołakowski, Agnieszka Pisula. - Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2011. - 359 s. : il. ; 24 cm Sygn. 234029, 234030, czyt.234028

Wybór nowości książkowych z psychologii, psychoterapii, logopedii i pedagogiki specjalnej - Zestawienie bibliograficzne nr 1083/13 - cz. II - cd.

48. Kościelska, Małgorzata (1944-) **Odpowiedzialni rodzice : z doświadczeń psychologa** / Małgorzata Kościelska. - Kraków : "Impuls", 2011. - 115 s. ; 24 cm Sygn. 234210, 234211, czyt.234209
49. Kozak, Stanisław (psycholog) **Patologie komunikowania w Internecie : zagrożenia i skutki dla dzieci i młodzieży** / Stanisław Kozak. - Wwa : "Difin", 2011. - 272 s. : il. ; 23 cm Sygn. 233721, 233722, czyt.233720
50. Kranowitz, Caro Stock **Nie-zgrane dziecko : zaburzenia przetwarzania sensorycznego - diagnoza i postępowanie** / Carol Stock Kranowitz ; przekł. Anna Sawicka-Chrapkowicz. - Gdańsk : "Harmonia Universalis", 2012. - 272, [3] s. : il. ; 24 cm Sygn. 235846, 235847, czyt.235845
51. Kranowitz, Carol Stock **Nie-zgrane dziecko w świecie gier i zabaw : zajęcia dla dzieci z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego** / Carol Stock Kranowitz ; przekł. Joanna Angelika Kamrowska, Karolina Majcher, Patricia Sorensen. - Gdańsk : "Harmonia Universalis", 2012. - 340, [3] s. : il. ; 24 cm Sygn. 235849, 235850, czyt.235848
52. Krasowicz-Kupis, Grażyna **SLI i inne zaburzenia językowe** / Grażyna Krasowicz-Kupis. - Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2012. - 183 s. : il. ; 24 cm Sygn. 235598, czyt.235597
53. Kubitsky, Jacek (1944-) **Psychologia migracji** / Jacek Kubitsky. - Wwa : "Difin", 2012. - 142 s. ; 23 cm Sygn. 235482, 235483, czyt.235481
54. Kurcbart, Adrian **Psychologiczny obraz ojca w biegu Śycia** / Adrian Kurcbart. - Wwa : "Difin", 2011. - 122 s. : il. ; 22 cm Sygn. 235485, czyt.235484
55. Ledzińska, Maria **Psychologia nauczania : ujęcie poznawcze : podręcznik akademicki** / Maria Ledzińska, Ewa Czerniawska. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2011. - 452 s. : il. ; 24 cm Sygn. 234313, 234314, 234315, 234316, czyt. 234312
56. Liebertz, Charmaine (1954-) **Terapia śmiechem : całkiem poważna książka o śmiechu : teoria i scenariusze zabaw : serce i humor** / Charmaine Liebertz ; [przekł. z jęz. niem. Magdalena Rykowska]. - Kielce : "Jedność", cop. 2011. - 183 s. : il. ; 20 cm Sygn. 235779, czyt.235778
57. Liszcz, Krzysztof **Dziecko z FAS w szkole i w domu** / Krzysztof Liszcz. - Kraków : "Rubikon", 2011. - 191, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 234772, 234773, czyt.234771
58. Malkiewicz, Mariola **Chodźmy się bawić : 150 zabaw dla dzieci** / Mariola Malkiewicz. - Wyd. 2. - Gdańsk : "Harmonia", 2011. - 181 s. ; 21 cm Sygn. 235821, 235822, czyt.235820
59. Matusiewicz, Czesław (1931-) **Wprowadzenie do psychologii** / Czesław Matusiewicz. - Wwa : "Vizja Press & IT", 2011. - 346 s. : il. ; 24 cm Sygn. 235040, 235041, czyt.235039
60. Maslach, Christina **Prawda o wypaleniu zawodowym : co robić ze stresem w organizacji** / Christina Maslach, Michael P. Leiter ; przekł. Małgorzata Guzowska-Dąbrowska ; red. nauk. wyd. pol. Helena Sęk. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2011. - 219, [1] s. : il. ; 21 cm Sygn. czyt.235102
61. McWilliams, Nancy **Psychoterapia psychoanalityczna : poradnik praktyka** / Nancy McWilliams ; przekł. Anna Sawicka-Chrapkowicz. - Gdańsk : "Harmonia", 2011. - 392 s. ; 25 cm Sygn. 234692, czyt.234691
62. Michl, Werner (1950-) **Pedagogika przeżyć** / Werner Michl ; przekł. Dariusz Kozieł. - Kraków : "WAM", 2011. - 100 s. : il. ; 24 cm Sygn. 235016, 235017, sygn. czyt.235015
63. Muller, Wunibald (1950-) **Jak wyjść z depresji? : poradnik** / Wunibald Muller ; przekł. Urszula Poprawska. - Wyd. 2. - Kraków : "WAM", 2011. - 90, [1] s. ; 20 cm Sygn. 235387, 235388, 235346, 235347
64. Musialska, Kinga **Odrzucenie rówieśnicze w klasie szkolnej** / Kinga Musialska. - Kraków : "Impuls", 2011. - 96, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 234728, 234729, czyt.234727
65. Oblicza **Oblicza złości : perspektywa psychologów, psychiatrów i psychoterapeutów** / red. nauk. Bernarda Bereza ; [aut. Zbigniew Zaleski et al.]. - Wwa : "Difin", 2012. - 356 s. : il. ; 23 cm Sygn. 235475, czyt.235474

Wybór nowości książkowych z psychologii, psychoterapii, logopedii i pedagogiki specjalnej - Zestawienie bibliograficzne nr 1083/13 - cz. II - cd.

66. Odowska-Szlachcic, Bożenna **Terapia integracji sensorycznej. Z. 1, Ćwiczenia usprawniające bazowe układy zmysłowe i korygujące zaburzenia planowania motorycznego** / Bożenna Odowska-Szlachcic. - Wyd. 2. - Gdańsk : "Harmonia", 2011. - 42, [1] s. : il. ; 21 cm Sygn. 233813/Z.1, 233814/Z.1, czyt.233812/Z.1
67. Odowska-Szlachcic, Bożenna **Terapia integracji sensorycznej. Z. 2, Strategie terapeutyczne i ćwiczenia stymulujące układy: słuchowy, wzrokowy, węchu i smaku oraz terapia światłem i kolorami** / Bożenna Odowska-Szlachcic. - Gdańsk : "Harmonia", 2011. - 87, [1] s., [20] s. tabl. kolor. : il. ; 21 cm Sygn. 233816/Z.2, 233817/Z.2, czyt.233815/Z.2
68. Ogden, Jane (1966-) **Psychologia odżywiania się : od zdrowych do zaburzonych zachowań żywieniowych** / Jane Ogden ; przekł. Robert Andruszko. - Kraków : Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, cop. 2011. - XIII, [1], 369, [1] s. : il. ; 23 cm Sygn. 234682, czyt.234681
69. Ostasz, Lech (1958-) **Psychoterapia filozoficzna : o usprawnianiu rozumu i leczeniu psychiki** / Lech Ostasz. - Wyd. 2. poszerz. Wwa : "Eneteia", cop. 2011. - 283, [5] s. ; 21 cm Sygn. 234689, 234690
70. Paszkiewicz, Aneta **Kariera szkolna uczniów o inteligencji niższej niż przeciętna** / Aneta Paszkiewicz. - Wwa : "Difin", cop. 2012. - 214, [1] s. : il. ; 23 cm Sygn. 235468, 235469, czyt.235467
71. Paszkiewicz, Aneta **Kariera szkolna uczniów z ADHD** / Aneta Paszkiewicz. - Wwa : "Difin", 2012. - 239 s. : il. ; 23 cm Sygn. 235507, 235508, czyt.235506
72. Pąchalska, Maria (1949-) **Neuropsychologia kliniczna : urazy mózgu. [T.] 1, Procesy poznawcze i emocjonalne** / Maria Pąchalska ; [przedm. Jason W. Brown]. - Wyd. 1, 1 dodr. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2012. - 541, [1] s., [12] s. tabl. : il. ; 24 cm Sygn. czyt.235662/T.1
73. Pąchalska, Maria (1949-) **Neuropsychologia kliniczna : urazy mózgu. [T.] 2, Procesy komunikacyjne i powrót do społeczeństwa** / Maria Pąchalska. - Wyd. 1, 1 dodr. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2012. - 398, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. czyt.235663/T.2
74. Pertler, Cordula **Baśnie w przedszkolu : bajkoterapia w pracy z dziećmi** / Cordula Pertler, Reinhold Pertler ; [przekł. z jęz. niem. Joanna Procek]. - Kielce : "Jedność", cop. 2012. - 180 s. : il. kolor. ; 24 cm Sygn. 235743, czyt.235742
75. Pisula, Ewa **Autyzm** / Ewa Pisula. - Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2012. - 183 s. : il. ; 24 cm Sygn. 235570, czyt.235569
76. Pisula, Ewa **Rodzice dzieci z autyzmem** / Ewa Pisula. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2012. - 216, [4] s. ; 21 cm Sygn. 235441, 235442, 235443
77. Prasowska-Zeidler, Barbara **Bajkowa podróż w krainę muzyki : scenariusze zajęć rytmicznych dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym** / Barbara Prasowska-Zeidler. - Gdańsk : "Harmonia", 2012. - 143, [1] s. : il., nuty ; 24 cm + 1 dysk optyczny (CD) Sygn. 235815, 235816, czyt.235814
78. Psychologia **Psychologia narracyjna : tożsamość, dialogowość, pogranicza** / red. nauk. Elżbieta Dryll, Anna Cierpko. - Wwa : "Eneteia", cop. 2011. - 424, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 235116, czyt.235115
79. Psychologia **Psychologia ucznia i nauczyciela : podręcznik akademicki** / red. nauk. Stanisław Kowalik. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2011. - 417, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 235022, 235023, 235024, 235025, czyt.235021
80. Psychologia **Psychologia zdrowia dzieci i młodzieży : perspektywa kliniczna** / pod red. Władysławy Pileckiej. - Kraków : Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, cop. 2011. - XII, 585, [2] s. : il. ; 23 cm Sygn. 234687, 234688, czyt.234686
81. Psychoterapia **Psychoterapia : podręcznik akademicki. [T.] 5, Problemy pacjentów** / red. nauk. Lidia Grzesiuk, Hubert Suszek. - Wwa : "Eneteia", cop. 2011. - 531, [5] s. : il. ; 24 cm Sygn. 234016/T.5, czyt.234015/T.5

Oprac. Małgorzata Trembowelska - BP CEN w Koszalinie